

I. IZLAGANJA

Mons. Ivan Devčić

CRKVENO UČITELJSTVO O PASTORALU ZVANJA U MJESNIM CRKVAMA

Mons. prof. dr. Ivan Devčić, nadbiskup metropolit riječki
UDK: 262.13 +262.3[254.1+254.41+271-1]-053.6
Pregledni članak

Autor svoje izlaganje posredno temelji na nauku Drugog vatikanskog sabora, a dublje analizira tri najvažnija dokumenta koje je Crkveno učiteljstvo izdalo u postkoncilsko vrijeme: Apostolsku pobudnicu Ivana Pavla II. Pastores dabo vobis, te dokumente Papinskog djela za crkvena zvanja Razvoji pastoralu zvanja u partikularnim Crkvama i Nova zvanja za novu Europu. Apostolskom je pobudnicom Crkveno učiteljstvo naglasilo kako one trajne oznake izgradnje, u smislu poziva na življenje jedinog i trajnog Kristova svećeništva, tako i one koje trebaju odgovarati zahtjevima i oznakama današnjice. Pokazuje se važnost poznavanja stvarnog stanja situacije te sposobnost tumačenja povijesnih prilika u svjetlu i snazi evanđelja, s ciljem uspješne evangelizacije današnjeg svijeta. Pokazuje se potreba za dubokom duhovnom izgradnjom svećenika, napose svećeničkih kandidata, koja se temelji na pozivu na svetost. Autor analizira odgovornost koju u tom smislu imaju biskupi mjesnih Crkava, svećenstvo, ali i kršćanske obitelji te svi vjernici laici koji na bilo koji način doprinose pastoralu svećeničkih zvanja. Trajna izgradnja svećeničkih kandidata za potrebe nove evangelizacije mora prije svega sadržavati općeljudsku, a zatim duhovnu i intelektualnu dimenziju. Izlaže se potreba primjerene teologije zvanja usklađene s ekleziologijom Drugog vatikanskog sabora. Uočena je potreba uključivanja pastoralu zvanja u cjelinu redovnog pastoralu mjesne Crkve, napose u katehezu, pastoral mladih i pastoral obitelji. Crkva u današnjoj Europi, mjestu bez čvrstih duhovnih uporišta i s naglašenim modelom "čovjeka bez zvanja", osjeća snažnu potrebu-produblivanja teologije zvanja i njezine povezanosti s pastoralom zvanja, temeljenom na Kristovoj pedagogiji ljubavi.

Ključne riječi: Crkveno učiteljstvo, evangelizacija, pastoral zvanja, svećenički kandidati, teologija zvanja, ekleziologija.

Cilj je ovog izlaganja prikazati smjernice općeg Crkvenog učiteljstva o pastoralu zvanja u mjesnim Crkvama. Budući da je riječ o prvom izlaganju na ovom skupu o duhovnim zvanjima danas, ovaj osvrt na smjernice Crkvenog učiteljstva treba poslužiti i kao jedna od polazišnih i uporišnih točaka u našem daljnjem radu. U izlaganju se pretpostavlja učenje Drugog vatikanskog sabora o toj tematici,¹ stoga se pozornost usmjeruje na ono što je Crkveno učiteljstvo o tome reklo nakon Drugog vatikanskog sabora. Nadati se je da će intenzivno proučavanje tih dokumenata i u našem slučaju potvrditi ono što su talijanski biskupi konstatirali već 1999. godine, kad su u svome dokumentu «Pozivi u ministerijalnu službu i u posvećeni život u kršćanskoj zajednici» napisali da su različite upute novijeg Crkvenog učiteljstva «ishranile u pastirima i u Crkvama koje su im povjerene povećanu i zreliju pozornost na činjenicu zvanja.»² Razumljivo je da je nemoguće u jednom predavanju dati iscrpan prikaz svih dokumenata koje je Crkveno učiteljstvo objavilo u tom razdoblju na navedenu temu. Zbog toga ćemo se ograničiti samo na tri najvažnija: Apostolsku pobudnicu Ivana Pavla II. *Pastores dabo vobis*, te na dokumente Papinskog djela za crkvena zvanja *Razvoji pastoralna zvanja u partikularnim Crkvama* i *Nova zvanja za novu Europu*.

1. Biskupska sinoda o duhovnim zvanjima

Posebne su prigode za produbljivanje i osuvremenjivanje učenja Drugog vatikanskog sabora o svećeničkim zvanjima bila zasjedanja Biskupske sinode. Već je prvo zasjedanje, održano 1967., posvetilo značajan prostor problematici zvanja, iz čega je proizišao «odlučujući poticaj stvaranju dokumenta Kongregacije za katolički odgoj ‘Temeljne odredbe o svećeničkoj izgradnji.’»³ A drugo opće zasjedanje, održano 1971. godine, «zaposlilo je polovicu svojih djelatnika na radu o ministerijalnom svećeništvu.»⁴ U tom kontekstu

1 Vidi posebno dokumente: *Lumen gentium*, *Presbyterorum ordinis* i *Optatam totius*.

2 Conferenza episcopale italiana, *Le vocazioni al ministero ordinato e alla vita consacrata nella comunità cristiana*. Orientamenti della XLVI Assemblea generale della CEI, Documenti Chiese locali 89, EDB 1999., str. 3.

3 Ivan Pavao II., Apostolska pobudnica *Pastores dabo vobis* (skr. PDV), str. 3. Dokument *Temeljne odrednice ...* izdan je 1970.

4 PDV, str. 3.

posebno značajno mjesto pripada Biskupskoj sinodi iz 1990. koja je bila posvećena porastu broja zvanja za prezbiterat i njihovoj izgradnji. Iz te je Sinode proizišla već spomenuta Apostolska pobudnica *Pastores dabo vobis*. O tome je Ivan Pavao II. u samoj pobudnici napisao: «Posežući ponovno za bogatom baštinom razmišljanja, usmjerenja i pokazatelja koji su pripravili i pratili rad sinodalnih otaca, ova postsinodalna pobudnica sjedinjuje s njihovim glasom i moj glas rimskog biskupa i Petrova nasljednika, te je napose upućujem srcima prezbitera i sviju koji su zauzeti u osjetljivoj službi njihove izgradnje.»⁵

1.1. Prikaz Apostolske pobudnice *Pastores dabo vobis* (PDV)

1.1.1. Svećenička izgradnja pred izazovima kraja drugog tisućljeća

Pobudnica *PDV* ima, s uvodom i zaključkom, šest poglavlja.

Prvo je poglavlje posvećeno izazovima svećeničke izgradnje u novim prilikama. Činjenica je da postoje bitne svećeničke oznake koje se ne mijenjaju, ali i potreba da se trajna istina prezbiterskog poziva spoji sa zahtjevima i oznakama današnjice. To znači da će i u trećem tisućljeću svećenički poziv sadržavati poziv na življenje jedinog i trajnog Kristova svećeništva, ali će biti suočen s novim poteškoćama i novim mogućnostima što ih nudi novo vrijeme. U tom su smislu sinodalni oci pokušali preispitati nove prilike i ukazati na najdublje i najraširenije pojave koje se odnose na odgojne probleme u prezbiterskoj izgradnji.

S tim u svezi uočili su da danas mnogostruki čimbenici idu u prilog zrelijoj svijesti dostojanstva osobe i novoj otvorenosti religioznim vrjednotama, evanđelju i svećeničkoj službi. Na religioznom i kršćanskom polju nestaju ideološke predrasude i nasilna zatvorenost naviještanju duhovnih i vjerskih vrjednota te se javljaju nove nenađane mogućnosti za evangeliziranje i oživljavanje crkvenog živo-

5 PDV, str. 4. Pobudnica *PDV* objavljena je 1992. Jedno zasjedanje Sinode bilo je posvećeno i posvećenom životu, što je rezultiralo Apostolskom pobudnicom Ivana Pavla II. *Vita consecrata* (1996.) koja je također značajna za temu kojom se ovdje bavimo.

ta. Tako se primjećuje: povećano širenje poznavanja Svetog pisma; životnost i širiteljska snaga mladih Crkava; obrana i promaknuće vrijednota ljudske osobe i ljudskoga života; predivno svjedočanstvo mučeništva Crkvi srednje i istočne Europe kao i vjernosti i hrabrosti ostalih Crkava koje su još uvijek prisiljene podnositi progonstva i patnje za vjeru.

No s tim i ostalim pozitivnim čimbenicima isprepleteni su i mnogi problematični i negativni elementi:

- vrlo raširen racionalizam koji, u ime suženog pojma “znanosti”, ostavlja ljudski razum neosjetljivim za susret s Objavom i božanskom transcendencijom;
- grčevita obrana subjektivizma osobe koji je nastoji zatvoriti u sebično koristoljublje, nesposobno za istinske ljudske odnose;
- širenje neke vrste novog egzistencijalističkog i praktičnog ateizma koji se poistovjećuje sa sekularističkim gledanjem (*visio saecularis*) na život i ljudsku sudbinu;
- raspadanje obiteljske zajednice i zamračenje ili izobličenje pravog smisla ljudske spolnosti;
- povećanje društvenih nepravdi.

I u crkvenom se ozračju zapažaju negativne i zabrinjavajuće pojave koje utječu na život i službu svećenika:

- vjersko neznanje koje je prisutno kod mnogih vjernika;
- oskudni utjecaj kateheze koju guše raširene i zamamljive poruke sredstava društvene komunikacije;
- pogrješno shvaćen teološki, kulturni i pastoralni pluralizam koji, polazeći ponekad od dobrih nakana, nerijetko otežava ekumenski dijalog i ruši tako potrebno jedinstvo vjere;
- ustrajnost u nepovjerenju i nesnošljivosti prema hijerarhijskom učiteljstvu;
- smanjena osjetljivost za objektivnu cjelinu nauka vjere;
- svođenje navještaja i svjedočanstva vjere isključivo na ljudsko i društveno oslobođenje i sl.

Kad je riječ o mladima, uočava se da je kod njih, kao nikad dosad, prisutan utjecaj “potrošačkog društva” koji ih pretvara u robove i zatvorenike individualističkoga, materijalističkog i hedonističkog tumačenja ljudskog života. To se posebno odražava na poimanje ljudske spolnosti koja je izgubila dostojanstvo služenja zajedništvu i darivanju među osobama te je jednostavno pridružena jednoj vrsti potrošačkih “dobara”. U korijenu se nalazi, za nemali broj mladih, iskrivljeno iskustvo slobode koju se živi kao slijepo pristajanje uz nagonske snage i samovolju.

Sinodalnim ocima ne promiče ni pozitivna pojava, tj. da su mladi današnjice snagom i svježinom svoje dobi nositelji ideala kao što su: žeđ za slobodom, prepoznavanje neizmjerne vrjednote osobe, potreba vjerodostojnosti i jasnoće, novi pojam i način uzajamnosti muža i žene, uvjerenost i žudno traženje pravednijeg, solidarnijeg i jedinstvenijeg svijeta, otvorenost i dijalog sa svima, nastojanje oko mira. U mnogim se mladima sve izričitije javlja vjersko pitanje i potreba za duhovnošću, što rađa želju za iskustvom molitve i razmatranja, za povratkom osobnom i redovitom čitanju Božje riječi i studiju teologije.

Da bi se, dakle, uspješno odgovorilo na današnje izazove svećeničke izgradnje, potrebno je najprije *poznavati stanje* (znanstveno istraživanje stvarnih društvenih i crkvenih okolnosti), a potom *tumačiti prilike*, koje su često bremenite višeznačnošću, čak i proturječnošću. Konačno, «tumačenje povijesnih prilika pronalazi za vjernika spoznajno načelo te kriterij za dosljedne i djelotvorne odluke u jednoj novoj i jedinstvenoj stvarnosti, tj. u *evanđeoskom raspoznavanju*.» Radi se o tumačenju «što se događa u svjetlu i snazi Evanđelja, osobnoga i živoga Evanđelja koje je Isus Krist, te darom Duha Svetoga.»⁶

Sve je to potrebno da bi se moglo odgovoriti na pitanje: “Kako izgraditi svećenike da budu uistinu na visini ovog vremena, sposobni evangelizirati današnji svijet?”⁷

6 PDV, str. 10.

7 Usp. Biskupska sinoda, *Svećenička izgradnja u sadašnjim prilikama*, „Lineamenta“, 5-6; PDV, str. 10.

1.1.2. Narav i poslanje ministerijalnog svećeništva

Odgovor na gornje pitanje neraskidivo je povezan s pitanjem o svećeničkom identitetu, o čemu se govori u drugom poglavlju. Svećenički identitet, kao i svaki kršćanski identitet, ima svoje izvorište u mnogostrukom i bogatom spletu odnosa koji izviru iz Presvetog Trojstva i produbljuju se u zajedništvu Crkve.

Crkva, novi svećenički narod, nema u Kristu samo vlastitu vjerodostojnu sliku već od njega prima stvarno i ontološko sudioništvo na njegovu vječnom i jedinstvenom svećeništvu.

Prezbiteri su pozvani produljivati nazočnost Krista, jedinoga i vrhovnoga Pastira, da bi, ostvarujući njegov način života, po njima On bio lako prepoznatljiv posred povjerenoga im stada. Prezbiteri su u Crkvi i za Crkvu kao neko sakramentalno posadašnje Isusa Krista Glave i Pastira. To znači da oni postoje i djeluju u ime Krista i u osobi Krista.

Svećenikov se odnos prema Isusu Kristu, i u njemu s Crkvom, smješta u samom svećeničkom "biti" (*in eo quod sacerdos est factus*), tj. u njegovu sakramentalnom posvećenju i pomazanju, u njegovu poslanju i službi. Na poseban je način ministerijalni svećenik sluga nazočnoga Krista u *Crkvi - otajstvu - zajedništvu - poslanju*. Zbog činjenice sudjelovanja na "pomazanju" i na "poslanju" Kristovu, on može produžiti njegovu molitvu, njegovu riječ, njegovu žrtvu i njegovo spasiteljsko djelovanje u Crkvi. Sluga je, dakle, *Crkve - otajstva* jer ostvaruje eklezijalne i sakramentalne znakove nazočnosti uskrsnuloga Krista. Sluga je *Crkve - zajedništva* jer, ujedinen s biskupom i u prisnom odnosu s prezbiterijem, gradi jedinstvo crkvenoga zajedništva u usklađenosti različitih zvanja, karizmi i službi. Na kraju, on je sluga *Crkve - poslanja* jer zajednicu čini navjestiteljicom i svjedokinjom evanđelja. Tako je, svojom naravi i sakramentalnim poslanjem, svećenik u ustrojstvu Crkve znak posvećenosti, darovanosti i nezasluženosti milosti koju Crkvi daje uskrsli Krist.

Služba zaređenih, snagom vlastite naravi, može biti ispunjena samo ako je prezbiter ujedinen s Kristom sakramentalnim ucjeplje-

njem u svećenički red i ako je, dakle, u hijerarhijskom zajedništvu sa svojim biskupom. Služba zaređenih ima korjenit “oblik zajedništva” i može biti ispunjena samo kao “zajedničko djelo”. Služba je prezbitera prije svega zajedništvo, te odgovorna i nužna suradnja u biskupskoj službi i brizi za opću Crkvu i za partikularne Crkve u čijoj službi s biskupom tvore jedinstven prezbiterij.

Prezbiteri se nalaze u pozitivnom i promicateljskom odnosu prema laicima. Oni ne zamjenjuju njihov lik i službu u Crkvi već promiču krsno svećeništvo čitavog Božjeg naroda, vodeći ga punom crkvenom ostvarenju. Oni su u službi njihove vjere, nade i ljubavi. Ministerijalno svećeništvo ne znači po sebi viši stupanj svetosti u usporedbi s općim svećeništvom vjernika nego je prezbiterima pomoću njega od Krista u Duhu dan poseban dar pomoći Božjem narodu da mogu živjeti u vjernosti i punini opće svećeništvo koje im je dano. Prezbyter mora biti, u susretu sa svim ljudima, čovjek poslanja i dijaloga upravo zato što je u nutarnjem životu Crkve on čovjek zajedništva. Pozvan je stvarati odnose bratstva, služenja, zajedničkoga traženja istine, promicanja pravde i mira, na prvom mjestu s braćom drugih Crkava i kršćanskih zajednica, ali i s vjernicima drugih religija, sa svim ljudima dobre volje, osobito sa siromašnima i slabijima i sa svima koji, iako to ne znaju ili ne izriču, žude za Kristovom istinom i spasenjem.

Prvotni pastoralni zadatak nove evangelizacije, koji zahvaća čitav Božji narod i zahtijeva novu gorljivost, nove metode i novi izričaj za navještaj i svjedočenje evanđelja, traži svećenike korjenito i cjelovito uronjene u Kristovo otajstvo, sposobne ostvarivati nov način pastoralnog života, obilježenoga dubokim zajedništvom s papom, biskupima i međusobno, te otvorene plodnoj suradnji s vjernicima laicima, poštujući i promičući različite uloge, karizme i službe unutar crkvene zajednice.

1.1.3. Duhovni život prezbitera

U trećem se poglavlju govori o svećenikovu duhovnom životu, tj. o pozivu na svetost. “Duh Gospodnji na meni je” (Lk 4, 18). Taj je

Duh, koji je nadahnjivao Isusa Krista, dan čitavom Božjem narodu. On nam objavljuje i priopćuje onaj temeljni poziv koji Otac od vječnosti upućuje svima: poziv da budemo “sveti i bez mane pred njim u ljubavi”, da budemo u snazi predodređenja dobrohotnošću njegove volje “posinjani za njega po Isusu Kristu” (Ef 1, 4-5). Duh nam ne objavljuje i ne priopćuje samo taj poziv već on u nama postaje snaga i volja njegova ostvarenja.

Koncilski izričaj: “Svi su vjernici bilo kojeg staleža i stupnja pozvani na potpuni kršćanski život i na savršenu ljubav”⁸ osobito se ostvaruje u prezbiterima. Oni su pozvani ne samo jer su kršteni nego i na poseban način jer su prezbiteri, tj. u novom svojstvu i s posebnim načinima koji proizlaze iz sakramenta svetog reda. “Sakramentom reda prezbiteri se upriličuju Kristu Svećeniku sa svrhom da, kao službenici Glave, podižu i izgrađuju cijelo njegovo Tijelo što je Crkva, i to kao suradnici biskupskoga reda. Već su u krsnom posvećenju, kao i svi ostali kršćani, primili biljeg i dar tako uzvišena zvanja i milosti da uza svu ljudsku slabost mogu i moraju težiti za savršenstvom prema Gospodinovoj riječi: ‘Budite dakle savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski’ (Mt 5, 48). Svećenici su za ovim savršenstvom dužni težiti s posebna razloga, jer oni - budući da se primanjem reda posvećuju Bogu na nov način - postaju živo oruđe Krista Vječnog Svećenika da bi mogli kroz vjekove nastaviti njegovo čudesno djelo koje je višnjom učinkovitošću obnovilo cijelu ljudsku zajednicu.”⁹

Koncilski dekret naznačuje neke nužne elemente kojima treba odrediti “posebnosti” duhovnog života prezbitera. To su elementi koji se povezuju s pripadnim prezbiterskim “posvećenjem” koje ih suobličuje Isusu Kristu Glavi i Pastiru Crkve; “poslanjem” ili vlastitom službom samih prezbitera koja ih osposobljava i obvezuje da budu “živo sredstvo Krista vječnoga svećenika” i da djeluju “u ime i u osobi samoga Krista”; svojim čitavim životom pozvanim, na izvorni način, očitovati i svjedočiti “evanđeosku korjenitost”.¹⁰

8 LG, str. 40.

9 PO, str. 12.

10 Usp. Propositio 8; PDV, str. 20.

Prezbiter je, sakramentalnim posvećenjem, suobličen Isusu Kristu, koji je Glava i Pastir Crkve, te prima u uzdarje onu “duhovnu moć” koja znači sudjelovanje na vrhovnoj vlasti kojom Isus Krist, po svom Duhu, vodi Crkvu.¹¹ Duhovni život službenika Novog zavjeta mora biti prožet služenjem Božjemu narodu, naravno, oslobođenih svake preuzetosti i svake želje za “vladanjem” nad povjerenim stadom.

Nutarnje počelo, snaga koja oživljuje i vodi duhovni život prezbitera, ako je suobličen Kristu Glavi i Pastiru, jest *pastirska ljubav*. To je «ona krepost kojom nasljeđujemo Krista u njegovu sebedarju i u njegovu služenju. Nije riječ samo o onomu što činimo, već o našem sebedarju koje pokazuje Kristovu ljubav prema svojem stada. Tako će pastirska ljubav odrediti naš način razmišljanja i djelovanja, naš način odnosa prema ljudima.»¹²

“Pastoralna ljubav zahtijeva da prezbiteri uvijek rade vezani zajedništvom s biskupima i s drugom braćom u svećeništvu.”¹³ Ona ima svoj poseban izvor u sakramentu reda, a svoj potpuni izričaj i najbolju hranu pronalazi u euharistiji. Ona je nutarnje i dinamično načelo, sposobno ujediniti mnogovrsne i razne svećeničke djelatnosti.

Poslanje nije neki izvanjski element pridodan posvećenju već tvori njegov nutarnji i životni smisao - posvećenje je za poslanje. Pod znakom Duha, dakle, nalazi se ne samo posvećenje nego i poslanje. Za duhovni je život bitno da svećenik neprestano obnavlja i uvijek sve više produbljuje svijest da je sluga Isusa Krista u snazi sakramentalnog posvećenja i suobličenja njemu.

Svećenik je prije svega služitelj Božje riječi, posvećen i poslan naviještati svima Radosnu vijest o Kraljevstvu. Stoga on sam mora prvi razviti veliku osobnu prisnost s Božjom riječi. On je, ujedno, u slavlju sakramenata i časoslova pozvan živjeti i svjedočiti duboko jedinstvo između vlastite službe i svojeg duhovnog života. Pozvan je oživotvoriti vlast i služenje Isusa Krista, Glave i Pastira Crkve, potičući i predvođeci crkvenu zajednicu.

11 Usp. PO, str. 2; 12.

12 Ivan Pavao II., *Homilija* za vrijeme euharistijskog klanjanja u Seoulu (7. listopada 1989.), str. 2; Insegnamenti XII, 2 (1989.), str. 785.

13 PO, str. 14.

Za sve je kršćane evanđeoski radikalizam temeljni i neopoziv zahtjev koji proizlazi iz Kristova poziva da ga se slijedi i oponaša u snazi najprisnijega zajedništva s njime. Taj se isti zahtjev postavlja pred svećenike ne samo zato što su “u” Crkvi nego što su “pred” Crkvom, po tome što su suobličeni Kristu, Glavi i Pastiru, te su kao takvi osposobljeni vršiti službu zaređenih. Među krjepostima, koje su najpotrebnije za prezbitersku službu, nalazi se “apostolska” poslušnost koja se odnosi na priznavanje hijerarhijskog ustrojstva Crkve. Ta se poslušnost predstavlja kao zahtjev “zajedništva” i ima značaj “pastoralnosti”, tj. one trajne raspoloživosti za potrebe i zahtjeva stada.

1.1.4. Svećenički poziv u pastoralu Crkve

Četvrto se poglavlje bavi pastoralom zvanja. Crkva je po naravi svoga ustanovljenja “poziv”, roditeljica i odgojiteljica zvanja. Ona je to vlastitom naravi “sakramenta”, “znaka” i “sredstva”, u kojemu odzvanja i ispunja se poziv svakog kršćanina. “Zvanje na prezbiterat treba ljudske posrednike. Povlaštena posrednica je Crkva. Zvanje svakog prezbitera je u Crkvi i za Crkvu: za nju se ispunja takav poziv. Iz toga slijedi da svaki prezbiter od Gospodina preko Crkve prima zvanje kao milosni dar.”¹⁴

Sloboda je bitna sastavnica poziva; sloboda koja se, u pozitivnom odgovoru, označuje kao duboko osobno prijanjanje, kao davanje ljubavi, tj. kao uzvraćanje ljubavi Darivatelju, odnosno Bogu koji poziva.

U svom dostojanstvu i odgovornosti svećeničkog naroda, Crkva u molitvi i liturgijskom slavlju ima bitne momente pastorala zvanja. Hraneći se Božjom riječi, kršćanska molitva stvara najpogodniji prostor u kojemu svatko može otkriti istinu vlastitog “bića”, osobni identitet i neponovljivi plan koji mu Otac povjerava. Crkva vrši svoje poslanje onda kada vodi svakog vjernika otkrivanju i življenju vlastitog poziva u slobodi i ljubavi. Služenje ljubavi temeljni je smisao svakog poziva koji se na poseban način ostvaruje u prezbiterskom zvanju.

Djelatni je subjekt pastorala zvanja crkvena zajednica kao takva. To znači da svi članovi Crkve, bez iznimke, imaju milost i odgovornost u brizi za zvanja. Prvotna odgovornost pastorala, usmjerenoga prema svećeničkim zvanjima, pripada biskupu koji ju je prvi pozvan živjeti. Svi su svećenici solidarni i suodgovorni s njim u traženju i promicanju prezbiterskog zvanja. Posebna je, pak, odgovornost povjerena kršćanskoj obitelji koja snagom sakramenta ženidbe na vlastit i poseban način sudjeluje u odgojnom poslanju Crkve učiteljice i majke. «I vjernici laici, posebno vjeroučitelji, nastavnici, odgojitelji, voditelji pastorala mladih, svaki sa svojim sredstvima i načinima, imaju veliko značenje u pastoralu svećeničkih zvanja.»¹⁵

1.1.5. Izgradnja kandidata za svećeništvo

Predmet je petog poglavlja izgradnja kandidata za svećeništvo. U procesu svećeničkog odgoja na prvom je mjestu *ljudska izgradnja*: “Bez prave ljudske izgradnje, čitava bi svećenička izgradnja bila bez svojega nužnog temelja.”¹⁶ Budući svećenici moraju, dakle, ne samo za ispravno i potrebno dozrijevanje i samoostvarivanje, već i u vidu svoje službe, gajiti niz ljudskih osobina potrebnih za izgradnju uravnoteženih, stabilnih i slobodnih osoba, sposobnih nositi težinu pastoralnih odgovornosti. Za one koji su pozvani biti odgovorni za zajednicu i biti “ljudi (stvaratelji) zajedništva” od osobitog je značenja “sposobnost odnosa” s drugima. Potom dolazi afektivna zrelost koja pretpostavlja svijest o središnjosti ljubavi u ljudskom životu. Odgoj za odgovornu ljubav i za afektivnu zrelost prijeko su potrebni za one koji su, kao prezbiteri, pozvani na celibat, tj. na prenošenje punine svoje ljubavi i zauzetosti za Isusa Krista i Crkvu. Ljudska, a posebno afektivna zrelost, zahtijeva jasnu i čvrstu izgradnju za slobodu koja se oblikuje kao uvjerena i iskrena poslušnost istini vlastitoga “biti”. S izgradnjom odgovorne slobode najuže je povezan i odgoj moralne savjesti.

Zatim slijedi *duhovna izgradnja* koja je za prezbitera poput srca što ujedinjuje i oživljava njegovo prezbitersko “biti” i “djelo-

¹⁵ PDV, str. 41.

¹⁶ PDV, str. 43.

vati". Pastoralna bi izgradnja bez duhovne bila bez temelja, stoga je ona bitan element u svećeničkom odgoju. Posebno se naglašava vrijednost i potreba "živjeti prisno sjedinjeni s Isusom Kristom". Koncilski dekret "Optatam totius" pokazuje trostruki put koji valja slijediti: *vjerno razmatranje Božje riječi, aktivno sudjelovanje u svetim otajstvima Crkve, služba ljubavi prema "malenima"*. Tri su velike vrijednosti i zahtjeva koji određuju sadržaj duhovne izgradnje kandidata za svećenike.

Potrebno je da sjemeništarci/bogoslovi svakodnevno sudjeluju u euharistiji, kako bi kasnije, u svojem svećeničkom životu, upili to svakodnevno slavlje kao pravilo. Nadalje, trebaju se odgajati tako da euharistijsko slavlje smatraju najvažnijim trenutkom u danu te da u njemu djelatno sudjeluju. Naposljetku, trebaju se izgrađivati za nutarnju raspoloživost koja izvire iz euharistije, tj. za zahvalnost zbog dobrobiti primljenih odozgo, predanje i želju za razmatranjem i molitvom...

Duhovna se izgradnja sastoji i od traženja Krista među ljudima. Svećenik je "čovjek ljubavi", pozvan odgajati druge za nasljedovanje Krista i za novu zapovijed bratske ljubavi. U sadržaj duhovne izgradnje ulazi i odgoj za poslušnost, za celibat i za siromaštvo.

Intelektualna izgradnja kandidata ima svoje posebno opravdanje u samoj naravi podijeljene službe te očituje svoju sadašnju nužnost pred izazovom "nove evangelizacije" na koju Gospodin poziva Crkvu na pragu trećeg tisućljeća. U intelektualnoj je izgradnji bitan studij filozofije koji vodi dubljem shvaćanju i tumačenju ljudske osobe, njezine slobode i odnosa sa svijetom i Bogom. Ova se izgradnja nadalje temelji na studiju svetog nauka - teologije. Sv. Toma je izričit kada kaže da je vjera habitus teologije, tj. njezino trajno djelatno načelo te da je čitava teologija usmjerena hranjenju vjere.

Sav odgoj kandidata treba ići za tim da se oni izgrade kao *pravi pastiri duša* po uzoru na Gospodina, Učitelja, Svećenika i Pastira. Stoga se trebaju pripremati za službu riječi, za službu bogoštovlja i posvećivanja te za službu pastira, kako bi ljudima znali predstavljati Krista. U izboru mjesta i odgovarajućih službi za pastoralno djelovanje morat će se posebno voditi računa o župi, životnoj stanici

posebnih pastoralnih iskustava. Budući da je pastoralno djelovanje po svojoj naravi određeno za oživljavanje Crkve, koja je u svojoj biti "otajstvo", pastoralna izgradnja mora poznavati i živjeti crkvene dimenzije u obavljanju službe: svijest da je Crkva "otajstvo", "zajedništvo", "misijsko" zajedništvo. Od osobite je važnosti priprema budućih svećenika za suradnju s laicima.

Sjemenište se predstavlja i kao vrijeme i kao prostor, ali ponajviše kao odgojna zajednica na putu. Sjemenište je zajednica koju su ustanovili biskupi kako bi onima koji su od Gospodina pozvani u apostolsku službu ponudila mogućnost ponovno živjeti iskustvo izgradnje koje je Gospodin namijenio Dvanaestorici. Duboki identitet sjemeništa u Crkvi treba tražiti u tome da je ono na svoj način pozvano biti nastavkom apostolske zajednice zbijene oko Isusa. Sjemenište je u sebi izvorno iskustvo života Crkve. Već s ljudskog stajališta sjemenište treba težiti da postane "zajednica protkana dubokim prijateljstvom i ljubavlju, tako da se može smatrati istinskom obitelji koja živi u radosti". Za izgradnju kandidata za svećeništvo i za pastoralnu službu, koja je po svojoj naravi eklezijalna, primarno je sjemenište ne doživljavati samo izvanjski i površno kao jednostavno mjesto boravka i učenja već *na unutarnji i duboki način kao zajednicu koja ponovno živi iskustvo Dvanaestorice* ujedinjenih s Isusom. Sjemenište je prvenstveno odgojna crkvena zajednica.

Budući da izgradnja svećeničkih kandidata pripada pastoralu zvanja Crkve, mora se reći da je Crkva kao takva zajednički subjekt koji posjeduje milost i odgovornost za praćenje onih koje Gospodin poziva da postanu službenici u svećeništvu. Ne postoji istinsko djelo izgradnje za svećeništvo bez utjecaja Kristova Duha. Biskup je prvi Kristov predstavnik u svećeničkoj izgradnji. Sjemenišna se odgojna zajednica gradi oko raznih odgojitelja: rektora, duhovnika, poglavara i profesora. Tu su i zajednice iz kojih dolaze kandidati. One, usprkos nužnom odvajanju što ga sa sobom nosi izbor zvanja, nastavljaju ne baš zanemarivo utjecati na izgradnju budućeg svećenika. U prvom je redu obitelj, a zatim župna zajednica, koja je u dubokoj povezanosti s obitelji.

Kandidat mora rasti u svijesti da je prvi nositelj njegove izgradnje, po antonomaziji, Duh Sveti. Prihvatiti djelovanje Duha znači prihvatiti posredovanja ljudi kojima se Duh služi.

1.1.6. Trajna svećenička izgradnja

Konačno, šesto se poglavlje bavi trajnom svećeničkom izgradnjom, do koje je postkoncilskoj Crkvi vrlo mnogo stalo. Trajna izgradnja nije tek ponavljanje one formacije stečene u sjemeništu, jednostavno preispitane ili proširene novim primjenjivim smjernicama. Ona se razvija novim sadržajima i, nadasve, razmjerno novim metodama.

Prvo se produblјivanje tiče *ljudskog vida* svećeničke izgradnje. U svagdanjem doticaju s ljudima, dijeleći s njima svakodnevicu, svećenik treba razvijati i produblјivati onu ljudsku osjetljivost koja će mu omogućiti razumjeti potrebe i prihvatiti zahtjeve, podijeliti nade i očekivanja, radosti i tegobe zajedničkog života.

Duhovni vid izgradnje zahtjev je evanđeoskog života na koji svećenika, na osobit način, poziva Duh Sveti, izliven u sakramentu svetog reda. *Intelektualni vid* zahtijeva neprestano produblјivanje tijekom cijelog svećeničkog života, na poseban način studijem i ozbiljnim i zauzetim kulturnim usavršavanjem. *Pastoralni vid* podrazumijeva trajno prihvaćanje pastirske ljubavi Isusa Krista, koja je svećeniku dana s primljenim sakramentima.

Trajna izgradnja pomaže svećeniku nadvladati napast da vlastitu službu svede na samodostatni aktivizam ili na neosobno pružanje usluga, makar se radilo o duhovnom i svetom, ili pak na činovničko opsluživanje crkvene organizacije. Samo trajna izgradnja pomaže svećeniku sačuvati ljubav budnom za "otajstvo" što ga u sebi nosi na dobrobit Crkve i čovječanstva. Temeljni doprinos trajnoj izgradnji čini upravo zajedništvo života prezbitera i vjernika.

2. Drugi međunarodni kongres o crkvenim zvanjima i razvoj poslije njega

2.1. Drugi međunarodni kongres o crkvenim zvanjima i njegov Završni dokument

Da bi pomogla mjesnim Crkvama u ostvarivanju smjernica Drugog vatikanskog sabora na području pastoralu zvanja, Sveta je Stolica pokrenula brojne inicijative na internacionalnoj, nacionalnoj i biskupijskoj razini. Najznačajnija od njih bila je organizacija Drugog međunarodnog kongresa biskupa i drugih odgovornih za zvanja od 10. do 16. svibnja 1981. u Rimu. Tema je kongresa bila «Razvoj pastoralne skrbi za zvanja u partikularnim Crkvama: iskustva prošlosti i programi za budućnost». Kongres su organizirale čak četiri kongregacije: za katolički odgoj, za redovnike i svjetovne institute, za istočne Crkve i za evangelizaciju naroda. Na kraju je izdan «Završni dokument» koji je poslan svim biskupima i višim redovničkim poglavarima. Ivan Pavao II. popratio je to riječima: «Neka smjernice i prijedlozi u *Završnom dokumentu* budu predmet pažljivog razmišljanja i pažljive primjene, da bi se došlo do stvarnog napretka i veće učinkovitosti u pastoralu zvanja za cijelu Crkvu.»¹⁷

2.2. Rimsko savjetovanje o plodovima Drugog međunarodnog kongresa

Deset godina kasnije, u organizaciji Kongregacije za katolički odgoj i Kongregacije za ustanove posvećenog života i društva apostolskog života, u Rimu je priređeno savjetovanje s ciljem da se vrjednuju plodovi i pozitivan razvoj što ih je *Završni dokument* spomenutog kongresa pokrenuo u pojedinim zemljama. Polazišta za raspravu bila su *Završni dokument* te izvješća i mišljenja pojedinih biskupskih konferencija i konferencija viših redovničkih poglavara. Rezultat tog savjetovanja objavljen je u dokumentu Papinskog djela

¹⁷ Lett. Segr. Stato, n. 84, 906, in data 29 marzo 1982; cit. prema: Pontificia opera per le vocazioni ecclesiastiche, Sviluppo della pastorale delle vocazioni nelle Chiese Particolari, Vatikan 1992.; br. 5 (skraćeno: SPV).

za crkvena zvanja *Razvoj pastoralna zvanja u partikularnim Crkvama*, koji je već u prethodnoj bilješci naveden. U dokumentu je dana sinteza onoga što je na savjetovanju rečeno i zaključeno, s posebnim naglaskom na novim programskim smjernicama za jedinstven pastoral zvanja u Crkvi, u kojem će se u službi zvanja uključiti sve crkvene sastavnice.

Dokument ima predgovor, uvod, šest poglavlja i zaključak, a da bi se olakšalo njegovo čitanje, redaktori su odlučili slijediti, koliko je moguće, «raspored i organičku sistematizaciju samog *Završnog dokumenta*.»¹⁸

2.2.1. Prikaz dokumenta «Razvoj pastoralna zvanja u partikularnim Crkvama»

2.2.1.1. Pozitivni rezultati *Završnog dokumenta Drugog međunarodnog kongresa i neki razlozi krize zvanja*

Prvo se poglavlje bavi prihvaćanjem *Završnog dokumenta Drugog međunarodnog kongresa* o crkvenim zvanjima u nekim zemljama. Tvrdi se da je on bio «osnovica za sastavljanje ili preradu brojnih pastoralnih planova za zvanja u partikularnim Crkvama ili redovničkim obiteljima.»¹⁹ Posebno se podcrtava jasnoća kojom se u tom dokumentu razriješilo sumnje što su se pojavile u godinama poslije Drugog vatikanskog koncila s obzirom na pitanja «o međusobnom odnosu između pastoralna mladih i pastoralna zvanja; o jedinstvu i specifičnosti tog pastoralna (suradnja između biskupijskih svećenika, redovnika i redovnica, itd.); o potrebi za živim ustanovama koje će promicati i koordinirati različite inicijative partikularne Crkve.»²⁰ Potom je prikazan opći pogled na situaciju crkvenih zvanja s kvantitativnog i kvalitativnog motrišta. Između ostalog, spominje se stanovit rast zanimanja za pastoral zvanja u kršćanskim zajednicama te njegovo integriranje u redovni pastoral, kao i pojava tzv. «kasnih» zvanja, koja predstavljaju posebne poteškoće za odgojitelje s obzirom na utvrđivanje autentičnosti poziva i na njegovo praćenje. Ta-

18 SPV, str. 9.

19 SPV, str. 13.

20 SPV, str. 13.

kođer se ističe da pastoral zvanja poticajno djeluje na obnovu redovničkih ustanova ne samo time što doprinosi popunjavanju njihovih redova nego i tako što ih «obvezuje na snažnije svjedočenje darova koje je Duh Sveti posijao u njih.»²¹

Možda bi posebnu pozornost trebalo obratiti na ono što se u *Razvoju pastorala zvanja u partikularnim Crkvama* kaže o tzv. protusvjedočanstvima. Naime, navodi se da se u izvješćima mnogih biskupskih konferencija spominju pojave koje ne favoriziraju učinkovit pastoral zvanja. Riječ je o raširenom raskoraku između života i vjere kod svećenika i posvećenih osoba (kakvu sliku življenog zvanja pružaju mladima?), o zamorenosti i ravnodušnosti, obeshrabrenosti i pesimizmu kod svećenika, posvećenih osoba i laika. «Protusvjedočanstva, napuštanja i krize identiteta svećenika i posvećenih osoba... stvaraju neprestance nesigurnosti u savjesti mnogih mladih o smislu poziva posebnog posvećenja.»²² S druge strane, prisutno je i nepovjerenje u mlade s obzirom na njihove duhovne težnje. Stoga se u *Razvoju pastorala zvanja* doslovno citiraju riječi iz *Završnog dokumenta*: «Odgovor će mladih biti velikodušniji, ako se oni budu više osjećali odgovornim članovima Crkve, čak privilegiranim članovima, i ako ih Crkva bude zvala da se više angažiraju u izgradnji civilizacije ljubavi.»²³

2.2.1.2. Doktrinarni aspekti pastorala zvanja

U drugom se poglavlju govori o doktrinarnim aspektima pastorala zvanja, pri čemu se posebno ističe da se taj pastoral treba zasnivati na solidnoj teologiji zvanja, usklađenoj s ekleziologijom Drugog vatikanskog sabora, jer se samo u svjetlu otajstva Crkve može ispravno shvatiti i vrjednovati kršćanski poziv i poziv na svećenički i posvećeni život. Iznosi se tvrdnja da su česte poteškoće u svezi sa zvanjima povezane s nedostatnim shvaćanjem Crkve, pa se, ne bez utjecaja zapadnjačke individualističke kulture, više govori o ostvarenju osobe nego o poslanju Crkve. Ujedno se ističe potreba bi-

21 SPV, str. 24.

22 SPV, str. 27.

23 Završni dokument, 4; cit. prema SPV, str. 29.

blijskog i teološkog utemeljenja zvanja, «da bi se izbjegla opasnost jedne *čisto funkcionalne* vizije pastoralna zvanja.»²⁴ Zatim se postavlja pitanje odnosa poziva na svećeništvo i posvećeni život s jedne strane te laičkog poziva s druge strane. Neki ovaj posljednji žele staviti uz prva dva, dok drugi smatraju da pretjerano naglašavanje laičkog poziva može prouzrokovati opadanje zanimanja za svećeničke i redovničke pozive. Prema SPV treba braniti posebnu narav i nužnost svećeničke službe i posvećenog života, ali bez predrasuda prema laičkom pozivu. To znači da je «potrebno vratiti vlastite funkcije svećenicima, redovnicima, laicima, bez prelaženja na područja poslanja koje odgovara svakom od tih poziva i prihvaćanjem od svakoga vlastitih odgovornosti.»²⁵

U svezi s time upozorava se i na nedostatak specijalista koji bi bili u stanju obrađivati teme zvanja s teološkom kompetencijom. Posljedica je toga obrađivanje teme zvanja na rubu redovnog kurikula na teološkim fakultetima, bez potrebne strateške vizije koja bi trebala imati tri momenta: 1) polazište od otajstva Boga koji je izvor poziva; 2. uvažavanje činjenice da se milost poziva umeće u ljudsku situaciju koju sačinjavaju obitelj, škola, profesija, afektivni život itd.; 3) pokazivanje načina kako je Crkva oruđe Božjeg poziva, zbog čega pastoral zvanja treba «karakterizirati snažna eklezijalnost. Crkva u stanju pozvanosti, sa svoje strane poziva. Poziv je milost, ali prolazi preko posredovanja partikularne Crkve. Pozivi su određeni za Crkvu.»²⁶

Nadalje se ističe potreba odgovarajuće ne samo pedagoške nego i teološke pripreme animatora i formatora crkvenih zvanja. Događa se, naime, da je pastoral zvanja više utemeljen na pedagoškom nego na teološkom temelju, «zbog čega se taj pastoral često svodi na neke aktivnosti programirane s dobrom namjerom, ali s puno improvizacije.»²⁷ Poseban je problem nedostatak duhovnih vođa i onih koji su odgovorni za praćenje mladih koji nose u sebi klicu poziva. «Mnoga zvanja ne sazrijevaju jer nisu našli prikladne animatore i formatore koji bi ih pomogli.»²⁸

24 SPV, str. 31.

25 SPV, str. 33.

26 SPV, str. 36.

27 SPV, str. 37.

28 SPV, str. 38.

2.2.1.3. Temeljne opcije u pastoralu zvanja

Treće se poglavlje SPV bavi temeljnim opcijama s obzirom na pastoral zvanja. Riječ je u prvom redu o *uklapanju pastoralala zvanja u pastoral u cjelini*, a poglavito u katehezu, rad s mladima i pastoral obitelji. Još je, naime, rašireno shvaćanje pastoralala zvanja kao «područnog pastoralala», a ne «kao dimenzije cjelokupne pastoralne djelatnosti.»²⁹ A gdje god se uklapanje pastoralala zvanja u cjelinu pastoralala zaustavlja na razini koordinacije, bez nastojanja na istinskoj integraciji. Riječ je, dakle, o tome *da se pastoral zvanja uklopi u redovni pastoral mjesne Crkve*, koja sa svoje strane treba biti otvorena i za potrebe opće Crkve, čak i kada sama nema dovoljno zvanja. «To je posljedica misionarske naravi Crkve kao i pastoralnog zauzimanja svake zajednice.»³⁰

Zatim se podsjeća da intenzivna molitva treba dobiti bitno mjesto jer je ona «najopćenitija i najkonzistentnija karakteristika apostolata zvanja.»³¹ Pored ostaloga, ona je poticaj mladima na ispitivanje samih sebe kako bi otkrili vlastiti poziv i stavili se u službu poslanja Crkve.

Valja također raditi na buđenju nove svijesti o zvanjima u kršćanskim zajednicama, čemu može poslužiti ispravno shvaćena proslava Svjetskog dana molitve za zvanja. U pastoral zvanja treba također unijeti marijansku dimenziju, jer je Marija «posrednica zvanja», «model svakog pozvanog», «Majka svih zvanja», kako je naziva *Završni dokument*.

Ujedno se naglašava da je *liturgijska godina permanentna škola zvanja*, pri čemu sakramente kršćanske inicijacije valja sve više shvaćati kao «sakramente inicijacije u život posvećen Bogu i Crkvi.»³²

Sljedeća se temeljna opcija tiče kateheze. Radi se o tome *da katekizmi za sve uzraste budu izričito prožeti dimenzijom poziva* i da se katehetama omogućí uvid u «specifičnu pedagogiju predlaganja i

29 SPV, str. 44.

30 SPV, str. 46.

31 SPV, str. 47.

32 SPV, str. 51.

praćenja, koja je u stanju probuditi i promovirati zvanje.»³³ Zato su potrebni odgovarajući programi za pripremu kateheta, ali i posebna briga za katehetsko zvanje. Da bi cijela kateheza mogla imati dimenziju poziva, nužno je da katehete svoju službu shvaćaju i doživljavaju kao zvanje.

2.2.1.4. Tko je odgovoran za pastoral zvanja?

Četvrto poglavlje govori o odgovornostima biskupa, svećenika, posvećenih osoba, župnih zajednica i ostalih crkvenih stvarnosti za pastoral zvanja. Biskup ima mnoge mogućnosti naviještanja vrijednosti i potrebe svećeničkog poziva i poziva na posvećeni život. On sve momente svoje službe može i mora koristiti u tu svrhu, i to ne samo za promicanje svećeničkih poziva nego svih poziva za koje je on posebno odgovoran, kako je već istaknuo Drugi vatikanski sabor (usp. CD 15). U našem se dokumentu čak tvrdi: «Svi su uvjereni da rješenje problema zvanja ovisi u velikoj mjeri o načinu kako biskupi izvršavaju svoje poslanje i svoju biskupsku službu.»³⁴

Zatim je riječ o odgovornostima i zadacima svećenika i kršćanskih zajednica, pri čemu se posebno opetovano ističe kriza onih koji trebaju pozivati: «Pokazuje se da su neki svećenici i redovnici apatični i često obeshrabruju zvanja zbog pomanjkanja povjerenja u budućnost, zbog male vrijednosti koju pridaju prezbiterskoj službi i sjemenišnom odgoju.»³⁵ To znači da je često kriza zvanja praćena krizom onih koji trebaju pozivati. S druge se strane naglašava kako bi mnogi svećenici željeli bolje raditi u pastoralu zvanja, ali se ne osjećaju pripremljenima za to i nemaju hrabrosti za duhovno praćenje mladih koji pokazuju znakove zvanja. Kod mnogih župnika postoji ujedno uvjerenje da je pastoral zvanja «nešto dodatno što treba činiti, a ne sama *duša* čitave evangelizacije koja se izvršava u župi.»³⁶ Naime, župa treba biti redovno mjesto gdje se rađa duhovno zvanje. Ali za to je potrebno čitav pastoral usmjeriti na otkrivanje i prihvaćanje kršćanskog poziva kao takvog, da bi se u tom okviru

33 SPV, str. 53.

34 SPV, str. 56.

35 SPV, str. 58.

36 SPV, str. 59.

moglo dogoditi i otkrivanje poziva na svećeničku službu i na posvećeni život.

Kad je riječ o redovničkim zajednicama i ustanovama apostolskog života, dokument ističe kako ni u njima nisu posve prevladani negativni stavovi glede rada za zvanja, jer se često prepušta samo onima koji su za to posebno zaduženi, umjesto da to postane zadaća i odgovornost svih članova. A kao temeljna se pretpostavka ističe obnova izvornog redovničkog duha te ispravno i uvjerljivo prezentiranje vlastite karizme.

Laici i laičke organizacije imaju također svoju ulogu u promicanju pastoralu zvanja, ali je vidljiva njihova nedostatna pripremljenost za to. Ukratko: «Dok biskupijske i župne zajednice, obitelji, udruge ne osjete problem zvanja kao svoj problem, bit će teško naći zadovoljavajuće rješenje.»³⁷

2.2.1.5. Pastoral mladih i pastoral zvanja

Središnji dio cijelog dokumenta SPV predstavlja peto poglavlje posvećeno pastoralu mladeži u odnosu na pastoral zvanja. Polazi se od tvrdnje iz *Završnog dokumenta* da «su pastoral mladeži i pastoral zvanja komplementarni»³⁸ i da je mladenačko razdoblje privilegirano razdoblje za izbor zvanja te se, stoga, najveća usluga koja se može mladima pružiti sastoji u tome da im se pomogne otkriti i ostvariti Božji plan sa svakim od njih. To znači da «pastoral mladeži postaje potpun i učinkovit kada se otvara dimenziji poziva.»³⁹

No, ne smiju se zaboraviti poteškoće s kojima se susreće današnja mladež i koje predstavljaju trajan izazov za pastoral zvanja. Riječ je, prije svega, o utjecaju svima poznatih pojava suvremene kulture čiji su simptomi duboke krize ljudskih i religioznih vrijednosti. To znači da pastoral mladih, a time i zvanja, treba poglavito voditi računa o «svima poznatim socijalnim čimbenicima kao što su sekularizacija, permisivizam, konzumizam, laicizacija škole, ograničenje rođenja i slično.»⁴⁰ Tu su zatim i poteškoće eklezijalne naravi,

³⁷ SPV, str. 60.

³⁸ Završni dokument, 42; SPV, str. 67.

³⁹ Završni dokument, 42; SPV, str. 70.

⁴⁰ SPV, str. 72.

kao što su: «slabljenje vjere, nedostatak teološke jasnoće, protusvjedočanstva posvećenih, napuštanje duhovnog vodstva, pastoral čekanja i općenitost ponude, nedostatak odgojitelja i slično.»⁴¹ Nemale poteškoće stvara i jezik kojim se mladima u Crkvi obraća, jer se nalazi izvan njihovih mentalnih shema. Tu je natprosječna životna dob mnogih redovničkih zajednica koje zbog toga imaju poteškoće u približavanju i privlačenju mladih.

Druga je vrsta poteškoća povezana s obiteljima koje često pokazuju stav posesivnosti te mladima ne dopuštaju slobodu u odabiru životnog poziva. Činjenica je također da je danas u tradicionalnim kršćanskim zemljama sve manje roditelja koji ohrabruju svoju djecu na prihvaćanje svećeničkog ili redovničkog poziva, a i mnogi se od onih koji se na početku otvore duhovnom pozivu kasnije predomisle i stvaraju svojoj djeci poteškoće na putu ostvarenja njihova zvanja.

Postoje, zatim, poteškoće povezane sa psihom suvremene mladeži koja je emocionalno nestabilna i neotporna na ponude konzumističke i materijalističke kulture, ljubomorna na svoju slobodu i zbog toga nespremna prihvatiti definitivne odluke. Neki smatraju da je ta nespremnost za doživotne odluke i opredjeljenja glavni uzrok zašto se današnji mladi teško odlučuju ne samo za svećeničko zvanje ili posvećeni život nego i za kršćanski brak. Neki tu nespremnost povezuju s fenomenom «produžene adolescencije», zbog čega se odluke za svećeništvo i posvećeni život odlažu za kasnije, što po sebi ne mora biti loše, jer su takve odluke tada promišljenije i zrelije.

U istom se poglavlju govori i o vrijednostima na kojima treba temeljiti pastoral mladih i zvanja. Brojne poteškoće i problemi s kojima se susreću današnji mladi ne mogu umanjiti niti omesti njihovo vidljivo oduševljenje za Isusa Krista, za njegov stil života i radikalno nasljedovanje prema uzoru na Mariju, Majku Isusovu. «Druge prioritetne vrijednosti su: molitva i snažno iskustvo Boga, život zajednice, služenje potlačenima i zapostavljenima, stil siromaštva, dragovoljnost, univerzalna solidarnost, karizma ustanove, posvećenje kao takvo. Očito je da ove vrijednosti oblikuju idealnu cjelinu i da se međusobno uključuju.»⁴²

41 SPV, str. 75.

42 SPV, str. 79.

U nastavku poglavlja posebno se obrađuje problem ženskih zvanja, gdje je kriza dublja nego kod muških. Kriza ženskih zvanja ima mnoge uzroke. Djevojke danas proživljavaju jaču društveno-kulturalnu i eklezijalnu nesigurnost nego njihovi muški vršnjaci. One su također, zbog otkrivene slobode i neovisnosti, podložnije utjecajima materijalističke i konzumističke kulture nego njihovi vršnjaci, što se sve održava i na traženje i izbor zvanja. Slika žene, kakva je raširena danas u svijetu, i neriješeno žensko pitanje «stvara u dušama djevojaka velike poteškoće za prihvaćanje posvećenog života.»⁴³ A također i «problem odnosa žene i Crkve udaljava dio djevojaka.»⁴⁴

Zbog svega je toga teško predviđati budućnost ženskih zvanja u Crkvi. Svakako, prema SPV, treba težiti za većom otvorenošću i uvjerljivošću samih zajednica, brinuti se za odgoj animatorica zvanja, upoznavati današnje djevojke i živjeti u kontaktu s njima, a istovremeno u vlastitim redovima uklanjati strukture koje sprječavaju jasno i poticajno svjedočenje. «Treba raditi na tome da se mladima ponudi modele žena snažnog poziva. Potrebna su 'svjedočanstava' žena koje su potpuno angažirane u nasljedovanju Krista.»⁴⁵

U završnom dijelu petog poglavlja referira se o najznačajnijim iskustvima u pastoralnom radu za zvanja. Kao jedno od najboljih iskustava, prema priopćenjima različitih biskupskih konferencija, spominje se ono koje je stečeno na temelju *uskog zajedništva mladih sa svećenicima i posvećenim osobama* koji su sretni u svome zvanju i stanju. Zatim se spominju *škole molitve i trenuci duhovne sabranosti*, kao što su duhovne vježbe i obnove, hodočašća mladih i razni susreti za vrijeme vikenda. Na temelju stečenih iskustava posebno se značenje pridaje *duhovnom vodstvu i praćenju mladih putem osobnog kontakta*. U tom se smislu tvrdi: «Duhovno vodstvo i praćenje predstavljaju *conditio sine qua non* pastorala zvanja.»⁴⁶ Dodaje se također da su malobrojni svećenici koji su za to spremni i raspoloženi, dok istovremeno raste broj mladih koji osjećaju potrebu za vodstvom i praćenjem. Posebno je važno osobno praćenje onih mladih *koji još nemaju uvjete* za ulazak u sjemenište ili samostan. Iskustvo

43 SPV, str. 82.

44 SPV, str. 82.

45 SPV, str. 83.

46 SPV, str. 86.

također govori da se ne treba ustručavati ni *direktno pozivati mlade* da izaberu svećenički poziv ili posvećeni život. Na tome je posebno insistirao Ivan Pavao II. Tako je *priprema za sakrament krizme* pogodno vrijeme za upućivanje mladih na mogućnost duhovnog zvanja. Oni koji su pokušali organizirati *tjedan duhovnih zvanja u svojoj župi* preporučuju da se i ta mogućnost iskoristi, jer se tako osvještuje cijela zajednica glede njezine odgovornosti za crkvena zvanja, a mladima se daje prilika upoznati problematiku i susresti se sa živim svjedocima, što ih može potaknuti na sudjelovanje u posebnim seminarima i susretima za zvanja. Tu su zatim pozitivna iskustva s *posjetima dijecezanskim sjemeništima i samostanima*, kao i iskustva s *djelovanjem «mladih za mlade»*, tj. mladih sjemeništara za svoje vršnjake. Spominju se i *udruge mladih* koje mladima omogućuju živjeti duboko svoju vjeru i tako otkrivati da nisu jedini koji se pitaju o kršćanskom smislu života. Govori se i o *novim oblicima praćenja* onih koji pokazuju tragove duhovnog zvanja te se posebno spominju *rezidencije za zvanja, propedeutička godina, pred-sjemenište, zajednice za prihvaćanja zvanja i katoličke škole* od kojih se također očekuje da na diskretan način promiču svećenička i redovnička zvanja među mladima, što se, naravno, može daleko lakše ostvariti ako u njima djeluju svećenici i posvećene osobe. Na kraju se dodaje da ukoliko takvi i slični «jaki momenti» predstavljaju samo izdvojene epizode, nisu dostatni za izbor i sazrijevanje crkvenog zvanja. Kako bi urodili željenim rezultatom, potreban je strpljiv duhovni hod na putu nasljedovanja Krista.

2.2.1.6. Organizacijske upute za pastoral zvanja

U šestom i završnom poglavlju izložene su kratke upute o organizacijskom aspektu pastoralu duhovnih zvanja. Naime, zajedničko zauzimanje kršćanske zajednice za svećenička i redovnička zvanja moraju na biskupijskoj i nacionalnoj razini podupirati, hraniti i koordinirati za to ustanovljena tijela. Od zadataka *Biskupijskog djela za zvanja*, čije je osnivanje preporučio Drugi vatikanski sabor (OT, 2), SPV navodi one koje je već istaknuo *Završni dokument*, a to

su: «širiti snažno vjerničko nadahnuće; hraniti duhovnost i molitvu; unositi animaciju za zvanja u pastoral župnih zajednica, uključujući pokrete, skupine, službe i druge zajednice koje u njima djeluju; usaditi pastoral zvanja u pastoral mladih; podupirati razne inicijative praćenja, osobito mala sjemeništa i slične ustanove; proizvoditi i širiti prikladne publikacije; voditi brigu o osobama koje su od biskupa, redovničkih poglavara i poglavarica, od drugih odgovornih za posvećeni život, primile poseban mandat da se brinu za praćenje pozvanih.»⁴⁷

No djelatnost Biskupijskog djela za zvanja može biti učinkovita samo ako postoji *dugoročni i kratkoročni operativni plan ili program za pastoral zvanja*. Na potrebu takvih planova, kojima se ujedinjaju snage, nadopunjuju iskustva, potiču i animiraju razne pastoralne inicijative, konkretiziranju odgovornosti i sudjelovanje osoba i zajednica, upozoravali su posebno pape Pavao VI. i Ivan Pavao II.

Na kraju poglavlja govori se i o *potrebi bolje suradnje dijecezanskog i redovničkog klera na području pastorala zvanja*. U prilog takvoj suradnji navodi se citat iz dokumenta *Mutuae relationes*, gdje se tvrdi da «sama povijest, uostalom, može obilno potvrditi kako različitost poziva, a nadasve koegzistencija i suradnja jednog i drugog klera, dijecezanskog i redovničkog, ne idu na štetu biskupije, nego naprotiv obogaćuju je novim duhovnim dobrima i znatno povećavaju njezinu apostolsku vitalnost.»⁴⁸

U kratkom zaključku upozorava se na znakove nade i na nove perspektive proizišle iz dosadašnje primjene *Završnog dokumenta Međunarodnog kongresa o crkvenim zvanjima*, održanog 1981. godine. Riječ je zapravo o kratkoj sintezi onoga što je na savjetovanju o desetoj obljetnici tog kongresa rečeno i u dokumentu tog savjetovanja objavljeno, a ovdje ukratko prikazano.

⁴⁷ Završni dokument, 59; SPV, str. 90.

⁴⁸ *Mutuae relationes*, 39; SPV, str. 96.

3. Europski kongres o zvanjima

3.1. Kongres posvećen novim zvanjima za novu Europu

U Rimu je od 5. do 10. svibnja 1997. održan Kongres o zvanjima za svećeništvo i posvećeni život u Europi. Sudjelovala su 253 delegata iz 37 europskih zemalja. O dominantnom je ozračju na ovom skupu u završnom dokumentu *Nova zvanja za novu Europu*, što ga je izdalo Papinsko djelo za crkvena zvanja, zapisano sljedeće: «Od Radnog dokumenta Kongresa do Zaključnih propozicija, od Govora Svetoga Oca sudionicima do Poruke crkvenim zajednicama, od intervencija u auli do rasprava u studijskim skupinama, od neformalnih razmjena do svjedočanstava, provlačila se crvena nit koja je međusobno povezivala sve čine i svaki moment tog skupa: nada. Nada jača od svakog straha i sumnje, nada koja je podupirala vjeru naše braće iz Crkava europskog istoka u vremenima u kojima je bilo teško i opasno vjerovati i nadati se, a sada je nagrađena obnovljenim procvatom zvanja, kao što je bilo posvjedočeno na skupu.»⁴⁹

U spomenutom završnom dokumentu *Nova zvanja za novu Europu* sudionici se obraćaju različitim skupinama u Crkvi (mladima, roditeljima i odgojiteljima, pastirima i prezbiterima, redovnicima i redovnicama, kao i cijelom Božjem narodu u Europi). Već u uvodu čitamo fraze koje pomažu boljem razumijevanju cijelog dokumenta, odnosno kongresa iz kojeg je izniknuo, npr.: «U Crkvi koja je sva pozvana, svi su animatori zvanja.»⁵⁰, «Ili je pastoral zvanja mistagoški, pa dakle polazi od Misterija (Boga) da bi doveo do misterija (čovjeka), ili ga nema.»⁵¹ Iz rečenice: «od konkretne egzistencije do refleksije, da bi se ponovno još jednom vratilo egzistencijalnoj konkretnosti», iščitavamo logiku koju je slijedio kongres u svojem radu i koju slijedi na tragu kongresa i njegov završni dokument. U tom smislu dokument NZNE polazi od konkretne situacije u kojoj se Crkva u Europi, s obzirom na zvanja danas, nalazi i baca teološko svjetlo na tu situaciju, a zatim se bavi pastoralnim i pedagoškim pri-

49 NZNE, str. 3.

50 NZNE, str. 6.

51 NZNE, str. 8.

mjenama. Kao i prethodni dokument, pokušat ćemo i ovaj prikazati u glavnim crtama.

3.1.2. Prikaz dokumenta *Nova zvanja za novu Europu*

3.1.2.1. Stanje zvanja u Europi

Raspravu o toj gorućoj problematici dokument započinje tvrdnjom: «Danas u novoj Europi u odnosu na prošlu postoji potreba također ‘novih’ zvanja.»⁵² Autori dokumenta postavljaju si zadatak ne samo fotografirati stanje i nabrajati podatke «nego nastojati shvatiti u kojem pravcu idu novost i potreba za zvanjima koja iz nje proizlazi.»⁵³

Kao jedna od prvih karakteristika nove Europe ističe se njezina *raznolikost*: «Nalazimo se pred jednom raznolikom Europom, koju su takvom učinili različiti povijesno-politički događaji (vidi razliku između Istoka i Zapada), ali i mnogolikost tradicija i kultura (grčko-latinska, anglosaksonska i slavenska).»⁵⁴ Na to se nadograđuje vrijednosni pluralizam bez određene hijerarhije: «Kao antički Rim, moderna Europa izgleda slična *panteonu*, velikom ‘hramu’ u kojemu su sva ‘božanstva’ prisutna, ili u kojemu svaka ‘vrijednost’ ima svoje mjesto i svoju nišu.»⁵⁵ Riječ je, dakle, o jednoj Europi koja je u kulturnom smislu «pluralistička i ambivalentna, politeistička i neutralna»,⁵⁶ a s obzirom na shvaćanje života kao poziva, *antivokacijska*.

U takvoj kulturno kompleksnoj Europi, bez čvrstih duhovnih uporišta, koja je slična velikom panteonu, sve više prevlast dobiva antropološki model *čovjeka bez zvanja*, tj. čovjeka kod kojega prevladavaju strogo osobni interesi usmjereni na vlastito ostvarenje, izbori u kojima nema nikakve otvorenosti tajni i transcenciji, koncept budućnosti koja je svedena na izbor profesije, ekonomsku sistematizaciju ili na osjetna zadovoljstva, sve to «unutar obzora koji

52 NZNE, str. 10.

53 NZNE, str. 10.

54 NZNE, str. 11.

55 NZNE, str. 11.

56 NZNE, str. 11.

stvarno svode volju za slobodom i mogućnošću subjekta na ograničene projekte, s iluzijom slobode.»⁵⁷

Sve se to, naravno, odražava i na europsku mladež koja s jedne strane strastveno traži vjerodostojnost, afekt, osobne odnose, širinu obzora, a s druge se strane u dubini osjeća samom, «ranjenom» blagostanjem, razočaranom ideologijama, zbunjenom etičkom dezorijentiranošću. U kompleksnoj suvremenoj kulturi njihova težnja za subjektivnošću postaje subjektivizam, a težnja za slobodom pretvara se u samovolju. Cijeli njihov identitet nosi u sebi crtu nedovršenosti i nesposobnosti za konačne odluke, zbog čega postaju svojevrsni nomadi: «kruže bez zaustavljanja na geografskoj, afektivnoj, kulturalnoj, religioznoj razini, oni ‘kušaju’! Okruženi mnoštvom i raznolikošću informacija, ali sa siromašnom formacijom, izgledaju rastureni, s malo uporišnih točaka i s puno onih koji ih nude. Zbog toga imaju strah pred svojom budućnošću, zabrinutost pred definitivnim obvezama i pitaju se o svome postojanju. Ako s jedne strane traže autonomiju i neovisnost po svaku cijenu, s druge strane, kao pribježištu, skloni su velikoj ovisnosti o društveno-kulturalnome okružju i traženju trenutačnoga zadovoljenja osjetila: od onoga ‘dobro mi je’, ‘osjećam se dobro’ do afektivnoga svijeta koji im je po mjeri’.»⁵⁸

No, istovremeno istraživanja pokazuju i drugu stranu, što znači da su mladi zbunjeni, ali ne i beznadni; prožeti etičkim relativizmom, ali i željni živjeti ‘dobrim životom’; svjesni svoje potrebe za spasenjem, iako ne znaju gdje ga trebaju tražiti. Njihov je možda najveći problem što ih je zadesilo živjeti u etički neutralnom društvu, ali izvori u njima nisu presušili.⁵⁹

Opisana situacija zahtijeva novu evangelizaciju, usmjerenu na stvaranje nove *vokacijske kulture* i *novog modela čovjeka* koji će biti otvoren Božjem pozivu. To omogućava da se i sama zbilja Crkve gleda na novi način. «Ona je zajednica vjernika pozvana na ‘mladost svetosti’, *na opći poziv na svetost*, koji je snažno naglasio Sabor a kasnije potvrdilo Učiteljstvo u raznim prigodama.»⁶⁰ Vrijeme je da taj poziv dopre do svih vjernika i da potakne nove oblike svetosti,

57 NZNE, str. 11.

58 NZNE, str. 11.

59 NZNE, str. 11.

60 NZNE, str. 12.

«budući da Europa treba prije svega takvu posebnu svetost koju zahtijeva sadašnji trenutak, dakle originalnu i na neki način drukčiju nego što je bila u prošlosti.»⁶¹

U svezi s novim oblicima svetosti govori se o osobama koje će «*graditi mostove*» zajedništva i mira, o *očevima i majkama* otvoreni-ma životu i daru života, o *zaručnicima i zaručnicama* koji svjedoče ljepotu ljubavi, o *osobama sposobnima za dijalog i 'kulturalnu ljubav'*, o *profesionalcima i jednostavnim osobama* odlučnima u zauzimanje u civilnom životu i u radne odnose utisnuti transparentnost istine i snagu kršćanske ljubavi itd. U tom kontekstu raznih poziva ističe se i potreba novih duhovnih poziva, tj. *svećenika* po uzoru na Dobrog Pastira, *trajnih đakona* koji naviještaju Riječ i slobodu služenja za najsiromašnije, *posvećenih apostola* sposobnih uroniti u svijet sa srcem kontemplativca te *mistika* tako bliskih s Božjom tajnom da znaju «pokazati Boga koji je nazočan uživo, na djelu.»⁶² Drugim riječima: «Europa treba nove *ispovijedaoce* vjere i ljepote vjerovanja, *svjedoke* koji su *vjerodostojni vjernici*, hrabri sve do prolijevanja krvi, *one koji žive u djevičanstvu* koji nisu takvi samo za sebe, nego koji znaju pokazati svima na ono djevičanstvo, koje se nalazi u svačijemu srcu i koje upućuje neposredno na Vječnost, izvor svake ljubavi.»⁶³ Isto tako, ona ima potrebu za svetim *zajednicama*, toliko zaljubljenim u Crkvu i svijet, «da znaju predstaviti samomu svijetu slobodnu, otvorenu, dinamičnu Crkvu koja je nazočna u današnjoj povijesti Europe.»⁶⁴

Sve to nameće «novi govor o pozivu i zvanjima, o kulturi i o pastoralu zvanja.»⁶⁵ On se utemeljuje na samoj činjenici postojanja: «Ljudsko je biće, naime, 'pozvano' u život, i kako dolazi u život nosi sa sobom i nalazi u samome sebi sliku Onoga koji ga je pozvao. Poziv je božanski prijedlog da se čovjek ostvari prema toj slici, te je jedincat-pojedinačan-neponovljiv, budući da je takva slika neiscrpna. Ako dakle svako ljudsko biće ima vlastiti poziv od samoga trenutka rođenja, postoje u Crkvi i svijetu različita zvanja koja na teološkoj

61 NZNE, str. 12.

62 NZNE, str. 12.

63 NZNE, str. 12.

64 NZNE, str. 12.

65 NZNE, str. 13.

razini izražavaju božansku sličnost utisnutu u čovjeka, a na crkveno-pastoralnoj razini odgovaraju različitim potrebama nove evangelizacije obogaćujući time crkveni dinamizam i crkveno zajedništvo.»⁶⁶

Sve to upućuje na potrebu stvaranja nove kulture zvanja, koja treba biti sastavnica nove evangelizacije. To je kultura života i otvaranja životu, kultura koja se posebno poziva na vrijednosti djelomično zaboravljene u mentalitetu koji nastaje, kao što je zahvaljivanje, prihvaćanje tajne, osjećaj za čovjekovu nesavršenost, ali ujedno i njegovu otvorenost transcendentnomu, raspoloživost da ga netko drugi (Drugi) poziva i da mu život postavlja pitanja, sloboda za ganuće zbog primljena dara, zbog srdačnosti, opraštanja. Sve te vrijednosti otkrivaju «da je ono što se prima uvijek nezasluženo, da premašuje vlastitu mjeru i da je izvor odgovornosti prema životu.»⁶⁷ «Dio te kulture je i sposobnost sanjati i živjeti velike stvari, ono divljenje koje omogućuje da se cijeni ljepota i da se odabire zbog njezine unutarnje vrijednosti..., te onaj altruizam koji nije samo solidarnost u nuždi nego koji nastaje iz otkrivanja dostojanstva bilo kojeg brata.»⁶⁸ Također je dio te kulture hrabrost postavljanja velikih pitanja, kao i davanja malih i svagdašnjih odgovora koji izazivaju velike odluke, po čemu se kultura zvanja razlikuje od kulture rastresenosti. Kultura zvanja mora, kao kompleks vrijednosti, «sve više prelaziti od crkvene na civilnu svijest, od svijesti pojedinca ili zajednice vjernika na sveopće uvjerenje da je nemoguće izgraditi budućnost Europe dvije tisućite godine na modelu čovjeka bez zvanja.»⁶⁹ Naime, kultura se zvanja rađa iz pitanja o smislu čovjekova života i iz želje za istinom, koje je prisutno u svakom čovjeku, zbog čega bi upravo kultura zvanja «mogla postati jedna vrsta zajedničkog tla gdje vjernička svijest susreće laičku i s njome se sučeljava.»⁷⁰

Stoga se s pravom očekuje da bi ta nova kultura mogla postati «istinjskim i pravim tlom nove evangelizacije, gdje bi mogao nastati novi model čovjeka i gdje bi mogle procvasti nove svetosti i nova

66 NZNE, str. 13. „Partikularna Crkva je poput rascvjetana vrta, s velikom raznolikosti darova i karizmi, pokreta i službi. Odatle važnost svjedočenja zajedništva između njih bez ikakva duha „konkurencije“.“ (*Isto.*)

67 NZNE, str. 13.

68 NZNE, str. 13.

69 NZNE, str. 13.

70 NZNE, str. 13.

zvanja za Europu dvije tisućite.»⁷¹ U pomanjkanju posebnih zvanja odražava se, naime, «odsutnost životne svijesti o pozivu – pozivu u jednini – ili odsutnost kulture zvanja.»⁷²

Zato kultura zvanja «postaje danas, vjerojatno, prvim ciljem pastorala zvanja»⁷³ koji u tom smislu treba doživjeti «kvalitetni skok». To znači:

- ako je pastoral zvanja nastao kao zahtjev povezan s kriznom situacijom i oskudicom zvanja, danas ga treba misliti «kao čvrst i dosljedan iskaz materinstva Crkve, otvorene nezaustavljivu Božjemu naumu koji uvijek u njoj rađa život»;
- ako su se dosada promicala samo neka zvanja, «sada bi se moralo težiti više prema promicanju svih zvanja, budući da se u Gospodinovoj Crkvi zajedno raste ili nitko ne raste»;
- ako se dosada pastoral zvanja ograničavao samo na one koji su nam bili bliski i koji su možda pokazivali «tragove zvanja», «sada se javlja sve više potreba da se smiono proširi na sve, barem teorijski, i navještaj i prijedlog zvanja u ime onoga Boga koji ne daje prednost osobama, koji šalje grešnike u narod grešnika...»;
- ako je prije zauzimanje za zvanja nastajalo iz stanovitog straha, sada strah treba biti zamijenjen nadom;
- ako je dosada kultura zvanja i animiranje zvanja karakterizirala određena podređenost i nesigurnost u odnosu na kulturu protivnu zvanju, «danas istinsku promidžbu zvanja čini samo onaj tko je animiran sigurnošću da u svakoj osobi – nitko nije isključen – postoji izvorni Božji dar koji očekuje da bude otkriven»;
- ako je prije izgledalo da je cilj pastorala zvanja novačenje, a metoda propaganda, «sada sve više mora biti jasno da je cilj služenje osobi da bi znala prepoznati Božji naum o svome životu za izgradnju Crkve»;
- ako se prije zanosilo uvjerenjem da se kriza zvanja može riješiti «problematičnim izborima» (npr. «uvoženjem zvanja»),

71 NZNE, str. 13.

72 NZNE, str. 13.

73 NZNE, str. 13.

«danas se nitko ne bi smio zanositi da će razriješiti krizu zvanja zaobilazeći je, jer Gospodin nastavlja pozivati u svakoj Crkvi i na svakome mjestu»;

- ako se pastoral zvanja prije temeljio na povremenim inicijativama, iza kojih su često stajali usamljeni pojedinci, odsada se treba nadahnjivati na «mudrosti provjerene metode duhovne pratnje», a animator zvanja mora postati sve više «odgajatelj zvanja, a animiranje sve više «zborna djelovanje cjelokupne zajednice.»⁷⁴
- Konačno, «patologija umora» i optuživanja isključivo mladih za krizu zvanja trebaju ustupiti mjesto hrabrom postavljanju pravih pitanja, razumijevanju mogućih pogrešaka i novom stvaralačkom poletu ispunjenom živim svjedočanstvom.

3.1.2.2. Teologija zvanja

Nakon analize stanja zvanja u današnjoj Europi, gdje je konstatirano da sve više prevladava slika «čovjeka bez zvanja», u drugom se dijelu dokumenta govori o teologiji zvanja. Kao polazište uzeto je pitanje o smislu života. Odgovor na to pitanje dan je u Pavlovoj slici Crkve (1 Kor) s tri osnovna vida darova poziva «koji su međusobno povezani svojim postankom u krilu trojstvenog zajedništva i posebnim odnosom s pojedinim Osobama.»⁷⁵ To znači: «U svjetlu Duha darovi su izraz beskonačne darovanosti od Njega. On je sam karizma (Dj 2, 38), izvor svakog dara i izraz neobuhvatna božanskog stvaralaštva... U svjetlu Krista darovi poziva su 'službe', izražavaju mnogoliku različitost služenja koje je Sin živio sve do darivanja života... U svjetlu Oca darovi su 'djelovanja' zato što od Njega, izvora života, svako biće oslobađa svoju vlastitu stvaralačku snagu.»⁷⁶

Iz toga slijedi da Crkva «odražava, kao ikona, tajnu Boga Oca, Boga Sina, Boga Duha Svetoga» i da «svaki poziv nosi u sebi crte triju osoba trojstvenog zajedništva», odnosno «božanske osobe su izvor i model svakog poziva.»⁷⁷

⁷⁴ NZNE, str. 13.

⁷⁵ NZNE, str. 15.

⁷⁶ NZNE, str. 15.

⁷⁷ NZNE, str. 15.

U Pavlovoj ekleziologiji darovi imaju svoje povijesno i konkretno odredište, jer «svakomu se daje očitovanje Duha na korist» (1 Kor 12, 7). To znači da postoji «više dobro koje redovito nadilazi osobni dar», a to je izgradnja jedinstva Kristova tijela, tj. «vidljivo očitovati njegovu nazočnost u svijetu ‘da svijet uzvjeruje’» (Iv 17, 21).

Na taj je način «crkvena zajednica prožeta tajnom Boga, njegova vidljiva ikona, a, s druge strane, zajedno s čovjekovom poviješću potpuno je ucijepljena u svijet, u stanje izlaska prema ‘novim nebesima’.»⁷⁸ U tom smislu Crkva i svaki poziv u njoj izražavaju isti dinamizam - «biti pozvan na poslanje».

U svjetlu Oca dar života očituje se kao poziv, kao «pozivanje u život», i to na božanski život, na odnos s Bogom i ujedno na odnos s drugima. A «taj poziv u život i u božanski život slavi se u krštenju.»⁷⁹

U svjetlu Sina spoznajemo kako prihvatiti život kao dar iz ruku Oca znači izgubiti ga i predati «taj dar onima koje mu je Otac povjerio.»⁸⁰ Drugim riječima: «Struktura svakog poziva, štoviše njegova zrelost, nalazi se u nastavljanju Isusa u svijetu, da se od života učini dar kao što je to On učinio.»⁸¹ «Zbog toga u slavljenju Euharistije, ‘vrhuncu i izvoru’ kršćanskog života, slavi se najveća objava poslanja Isusa Krista u svijetu; ali istodobno se slavi i identitet crkvene zajednice, sazvane da bi bila poslana, pozvana na poslanje.»⁸² Drugim riječima, euharistija «postaje izvorom svakog kršćanskog poziva; u njoj je svaki vjernik pozvan suobličiti se Uskrsnom Kristu koji se potpuno žrtvovao i darovao.»⁸³

U svjetlu Duha spoznajemo da shvaćanje i prihvaćanje života kao poziva i dogovora u navedenom smislu iziskuje više od ljudske želje i dobre volje. Naime, da bi to bilo moguće i ostvarivo, potrebna nam je utjeha, poučavanje i poticanje «odozgo», tj. od Duha Svetoga. Zato Isus svojim učenicima obećava i šalje svoga Duha, koji

78 NZNE, str. 15.

79 NZNE, str. 16.

80 NZNE, str. 17.

81 NZNE, str. 17.

82 NZNE, str. 17.

83 NZNE, str. 17.

će ih učiniti Njegovim svjedocima. U tom smislu nasljedovati Isusa uključuje otvorenost Duhu i njegovim nadahnućima, što nas stavlja na put na kojem se ostvaruje poziv na svetost. Svetost ne znači samo ostvarenje osobnog života nego i zajedništva koje se zrcali u ikoni crkvenog zajedništva: «Upravo je originalnost kršćanskog poziva u sljedećem: poistovjetiti ispunjenje osobe s ostvarenjem zajednice.»⁸⁴ Uloga je Duha Svetoga upravo u tome da sva zvanja koordinira u služenju pozivu Crkve. U svjetlu tog značenja Duha Svetoga otkrivamo i značenje sakramenta potvrde «koji najočitije i najsvjesnije izražava dar Duha Svetoga i susret s njim» i gdje potvrđenik. odgovarajući «amen», daje svoj «da» Duhu Svetom i Crkvi.

Govoreći o odnosu poziva i Crkve, dokument ističe: «Svaki poziv nastaje na točnome mjestu, u ograničenu i konkretnu kontekstu, ali nije usmjeren na sebe niti teži prema vlastitu savršenstvu ili prema duhovnome ili psihološkome samoostvarenju nego cvjeta u Crkvi, u Crkvi koja putuje u svijetu prema ispunjenu Kraljevstva, prema ostvarenju povijesti koja je velika, budući da je povijest spasenja.»⁸⁵ Nadalje se tvrdi da je svaki poziv u svojoj posebnosti «nuždan» i ujedno «relativan»: «‘Nuždan je’, jer Krist živi i očituje se u svome tijelu koje je Crkva, i u učeniku koji je njezin bitni dio. ‘Relativan’, jer nijedan poziv ne iscrpljuje svjedočanski znak Kristove tajne nego izražava samo jedan njezin vidik. Samo cjelokupnost darova očituje čitavo tijelo Gospodina.»⁸⁶ S druge strane, zadaća je crkvene zajednice pomagati svakom pozvanom da otkrije svoj vlastiti poziv, što ona čini stvarajući ozračje vjere, molitve, zajedništva u ljubavi, duhovne zrelosti i sl. U tom je smislu Crkva majka zvanja jer ih snagom Duha Svetoga rađa iz svoje nutrine, štiti, hrani i podržava, izvršavajući tako dragocjenu *funkciju posrednice i odgojiteljice*.

3.1.2. 3. Pastoral zvanja

Dokument u svojem trećem dijelu povezuje raspravu o teologiji zvanja s raspravom o pastoralnoj praksi. Početno je nadahnuće

84 NZNE, str. 18.

85 NZNE, str. 19.

86 NZNE, str. 19.

za to uzeto iz pastorala Crkve u prvobitnoj zajednici, kako je opisana u Djelima apostolskim. Rasprava se bavi pitanjima metodologije i sadržaja, općih načela, konkretnih puteva i posebnih strategija da bi se pastoral zvanja ostvario. Kao teološki temelj svakog pastorala zvanja ističe se tumačenje tajne Crkve «kao *mysterium vocationis*», što znači da «pastoral zvanja nastaje iz tajne Crkve i stavlja se u služenje Crkvi.»⁸⁷ Drugim riječima, «upravo je u pozivu Crkve da priopćuje vjeru utemeljena teologija pastorala zvanja.»⁸⁸ To znači da je pastoral zvanja «djelovanje povezano s *biti* Crkve i prema tome intimno uključeno u opći pastoral svake Crkve.»⁸⁹ Kao druga uporišna točka cjelokupnog pastorala zvanja ističe se «molitva kako ju je zapovjedio Spasitelj» (Mt 9, 38), koja «obvezuje ne samo pojedince nego i čitave crkvene zajednice.»⁹⁰

Potom se govori o *općim načelima pastorala zvanja* koja se izvode «iz pastoralne teologije, a posebno iz ‘čvrstih točaka’ koje su s njom povezane.»⁹¹ Prvo načelo glasi: *Pastoral zvanja je izvorna perspektiva općeg pastorala*. To znači da «reći zvanje znači kao i reći bitna i konstitutivna dimenzija samoga redovitoga pastorala, budući da je pastoral od početka po svojoj prirodi usmjeren na prepoznavanje zvanja.»⁹² Drugo je načelo: *Pastoral zvanja jest poziv pastorala danas*. U svezi s time ističe se da je *zvanje ozbiljna tema današnjeg pastorala*, koji je suočen s raširenim modelom «čovjeka bez zvanja». Prema tome, pastoral se treba tako usmjeriti da svaki njegov izraz «jasno i nedvosmisleno pokazuje Božji naum ili dar upućen osobi, i da u istoj osobi potiče volju za odgovorom ili za osobnom zauzetošću.»⁹³ Treće načelo govori o *pastoralnoj stupnjevitosti i konvergentnosti* koje su svojstvene pastoralu zvanja. Za ispravan pastoral zvanja potrebno je, naime, «poštovati određenu stupnjevitost polazeći od temeljnih i univerzalnih vrijednosti (izvanredno dobro života) i od istina koje su takve za sve (život je primljeno dobro koje teži po svojoj naravi postati darovano dobro, da

87 NZNE, str. 25, citat iz DC, str. 5.

88 NZNE, str. 25.

89 NZNE, str. 25; citat iz PDV, str. 34.

90 NZNE, str. 25; PDV, str. 38.

91 NZNE, str. 26.

92 NZNE, str. 26.

93 NZNE, str. 26.

bi se zatim prešlo na progresivno specificiranje zvanja koje postaje sve više osobno i konkretno, otkriveno i vjerujuće.»⁹⁴ Na odgojnoj razini to uključuje odgoj za *zahvalnost* i *odgovornost*, što omogućuje korjenitu i snažnu odluku. Četvrto načelo ističe: *Pastoral zvanja je opći i poseban*. On «polazi od širokog pojma zvanja (dosljedno apelu koji je upravljen svima), a zatim se sužava i točno određuje prema pozivu svakog pojedinoga.»⁹⁵ Peto načelo glasi: *Pastoral zvanja je univerzalan i trajan*. To znači da je upravljen svakoj osobi i svakoj životnoj dobi i predstavlja trajno nastojanje, a ne samo jednokratnu ponudu. Šesto je načelo: *Pastoral zvanja je osoban i zajedničarski*, čime se izriče njegova dvojaka narav odnosno sposobnost «sastaviti dva polariteta, subjekta i zajednice.»⁹⁶ To načelo ističe da je subjekt pastoralna zajednica, jer čitava Crkva poziva, iz čega slijedi da čitava Crkva i prima poziv. «No, istodobno je ipak pojedinac onaj koji mora tumačiti prijedlog zvanja, to jest vjernik, koji se snagom svoje vjere mora na neki način zauzeti za zvanje drugoga.»⁹⁷ Sedmo načelo glasi: *Pastoral zvanja je jedinstveno-sintetička perspektiva pastoralna*, tj. on je polazište i cilj te se kao takav postavlja «kao kategorija koja objedinjuje pastoral općenito.»⁹⁸

Nakon govora o načelima slijedi govor o putovima pastoralna zvanja, koji nisu ništa drugo nego «zajednički putovi vjere koji odgovaraju točno određenim crkvenim funkcijama i klasičnim dimenzijama vjerskog bitka», uzduž kojih «sazrijeva vjera i sve se više očituje i progresivno potvrđuje zvanje pojedinca u služenju crkvene zajednice.»⁹⁹ Riječ je o sljedećim putovima: liturgija i molitva; crkveno zajedništvo; služenje djelatnoj ljubavi; svjedočenje - naviještanje evanđelja. Naglašava se «da se u dimenzijama liturgije, crkvenog zajedništva, služenja ljubavi i svjedočenja evanđelja sažima egzistencijalni uvjet svakog vjernika»¹⁰⁰ koji se odnosi na njegovo dostojanstvo i temeljno zvanje, ali i na otkrivanje njegova posebnog poziva. Drugim riječima, svaki vjernik treba hodati tim pute-

94 NZNE, str. 26.

95 NZNE, str. 26.

96 NZNE, str. 26.

97 NZNE, str. 26.

98 NZNE, str. 26.

99 NZNE, str. 27.

100 NZNE, str. 28.

vima, «budući da će samo pomoću takva globalnog iskustva moći prepoznati svoj poseban identitet unutar crkvene zajednice.» Iz toga slijedi da ti crkveni putevi «predstavljaju pomalo glavni put pastoral zvanja, zahvaljujući kojemu se može otkriti tajna zvanja svakog pojedinoga.»¹⁰¹

Nadalje se posebno ističe potreba da se pastoral zvanja uvede u srce župskih zajednica, koje su «puni naslovnici zvanja». Da bi se pastoral zvanja uveo u srce župskih zajednica, predlaže se poklanjanje posebne pozornosti liturgijskoj godini čiji ciklički put «slavi i promatra model čovjeka koji je pozvan mjeriti se po tajni Isusa, koji je ‘prvorodenac među mnogom braćom’ (Rim 8, 29).»¹⁰² «Antropologija, koju nalaže istraživati liturgijska godina, autentičan je plan zvanja koji potiče svakoga kršćanina da sve više odgovara pozivu na određeno i osobno poslanje u povijesti.» Stoga, «pastoralna mudrost zahtijeva na osobit način od pastira,¹⁰³ koji vode kršćanske zajednice, točnu brigu i pozorno raspoznavanje kako bi progovorili liturgijski znaci, proživljenost iskustva vjere.»¹⁰⁴

Pored puteva vjere, dokument ističe i značenje tzv. «mjesta znaka života kao zvanja i odgojnog mjesta vjere.»¹⁰⁵ Među takva mjesta - znakove ubrajaju se monaške zajednice, crkvene molitvene zajednice, redovničke apostolske zajednice i bratovštine svjetovnih ustanova, biskupijska i međubiskupijska sjemeništa, zatim pedagoška mjesta kao što su razne skupine, pokreti, društva i škole. Upozorava se također na važnost formacije «točno određenih likova odgajatelja», tj. učitelja duhovnog života koji su sposobni evocirati Božju tajnu i ujedno biti raspoloženi za slušanje kako bi pomogli osobama ući u ozbiljan dijalog s Bogom. Također se ističe potreba postojanja i djelovanje «tijela pastoral zvanja» na svim razinama, kojima je glavna zadaća koordinacija različitih pothvata i inicijativa. Naime, «kriza zvanja je i kriza zajedništva u promicanju zvanja i poticanju njihova rasta. Ne mogu se roditi zvanja tamo gdje se autentično ne živi crkveni duh.»¹⁰⁶

101 NZNE, str. 28.

102 NZNE, str. 29.

103 Pastir je „izravni odgojitelj svih zvanja“ (NZNE, str. 29.).

104 NZNE, str. 29.

105 NZNE, str. 29.

106 NZNE, str. 29.

3.1.2.4. Pedagogija zvanja

Četvrti dio dokumenta *Nova zvanja za novu Europu* obrađuje pedagogiju zvanja. Predlaže se primjer «izvanrednog animatora-odgojitelja zvanja koji je Isus», te odgojno-evanđeoske stavove: «sijati, pratiti, odgajati, formirati, raspoznavati». Drugim riječima, želi se naći «odgovarajuću pedagogiju koja je Isusov odgoj, autentičnu pedagogiju... koju bi svaki animator zvanja i svaki evangelizator morao znati ostvariti da bi vodio mladu osobu da prepozna Gospodina koji ga zove i da mu odgovori.»¹⁰⁷

Kako je već rečeno, prvo što se traži od animatora i odgajatelja zvanja jest *hrabrost sijanja u pravo vrijeme* (usp. Mt 13, 3 –8). To je «prvi korak odgojnog puta, prvi stav onoga koji se postavlja posrednikom između Boga koji poziva i čovjeka koji je pozvan.»¹⁰⁸ Drugi je korak praćenje. Što znači, pokazano je na temelju događaja u Emausu (usp. Lk 24, 13-16): «Biramog događaj dvaju učenika u Emausu da opišemo pedagošku povezanost između pratiti, odgajati i formirati.» U tom svjetlu pratiti zvanje znači staviti se uz, hodati skupa, otvarati oči, pomagati u prepoznavanju poziva, dijeliti kruh vjere, iskustvo Boga, napor traganja, «sve do dijeljenja samog zvanja: jasno, ne u nametanju zvanja nego u ispovijedanju ljepote života koji se ostvaruje po Božjem naumu.»¹⁰⁹ Kao primjer Isusova praćenja uzima se i njegov susret sa Samaritankom (Iv 4, 6), gdje se pokazuje Isus «u traženju svojih glasnika bilo gdje i u bilo kome», te se zaključuje: «Pratiti danas mladu osobu znači prepoznati ‘zdenice’: to su sva ona mjesta i trenuci, izazovi i iščekivanja, koje prije ili kasnije svi mladi moraju proći sa svojim praznim vrčevima...»¹¹⁰

Sljedeći je korak odgajanje. I za to postoji Isusov primjer, iskazan u događaju u Emausu. Odgoj za zvanje uključuje najprije odgoj za spoznaju samoga sebe, zatim za prihvaćanje tajne čija je stvarnost «ključ za čitanje života i svoje osobe», te odgoj za «tumačenje života», što Isus čini potičući «dvojicu iz Emausa da se vrate onim događajima u životu koji su uzrokovali njihovu žalost i to pomoću

¹⁰⁷ NZNE, str. 32.

¹⁰⁸ NZNE, str. 33.

¹⁰⁹ NZNE, str. 34.

¹¹⁰ NZNE, str. 34.

mudrog načina tumačenja koje je kadro ne samo ponovno složiti događaje koji su međusobno povezani oko središnjeg značenja nego i dokučiti crvenu nit božanskog nauma u tkivu misterija ljudskog postojanja.»¹¹¹ Riječ je o *genetičko-povijesnoj* metodi, koja je ujedno *deduktivna i induktivna*, ili *povijesno-biblijska*, a nastoji pokazati «u *normativnosti Riječi i u središnjosti uskrsnuloga otajstva Krista koji je umro i uskrsnuo* točno određeno tumačenje egzistencijalnih događaja ne isključujući bilo koji događaj, a osobito one najteže i najbolnije.»¹¹² Za tim nužno slijedi *odgoj za zaziv*, jer duhovno iščitavanje života «vodi osobu ne samo k prepoznavanju svoje potrebe za otkrivanjem nego da tu potrebu potom i slavi molitvom zazivanja. Riječju ‘odgajati’ želi se kazati, prizvati istinu čovjekova ‘ja’. To prizivanje nastaje upravo molitvom zazivanja, molitvom koja je više molitva pouzdanja, a ne pitanja.»¹¹³ Prizivanje vodi do trenutka kada «molitva postaje mjestom raspoznavanja, mjestom u kojemu se odgaja za slušanje Boga koji poziva.»¹¹⁴

Nakon ovoga slijedi formacija koja je «vrhunac pedagoškog procesa, budući da je to trenutak u kojemu je mladoj osobi ponuđen oblik (forma), način postojanja, trenutak u kojemu on sam prepoznaje svoj identitet, svoje zvanje, svoju normu.»¹¹⁵ Sastavni je dio tog koraka prepoznavanje Isusa, poput učenika u Emausu, koji u trenutku lomljenja kruha otkrivaju pravi identitet prolaznika koji im se pridružio. Trenutak formacije trenutak je «vršenja snažnih gesta, nedvojbenih znakova, uzvišenih prijedloga, plana potpunog nasljeđivanja», jer «mlada osoba ima potrebu da bude poticana od velikih ideala u smislu da ju ti ideali nadvisuju i da je to nešto iznad njezinih sposobnosti zbog kojih vrijedi dati i vlastiti život.»¹¹⁶

Na to se navezuje drugo prepoznavanje, a to je «prepoznavanje - otkrivanje značenja života u euharistijskom znaku». Ta istina glasi: «Život je primljeno dobro koje po svojoj naravi teži postati darovanim dobrom poput života Riječi.»¹¹⁷

111 NZNE, str. 35.

112 NZNE, str. 35.

113 NZNE, str. 35.

114 NZNE, str. 35.

115 NZNE, str. 36.

116 NZNE, str. 36.

117 NZNE, str. 36.

Nakon niza «prepoznavanja» slijedi «raspoznavanje». «Mlada osoba treba načiniti pravi izbor kojemu odgovara proces raspoznavanja za što je odgovoran onaj tko ga je pratio na putu.»¹¹⁸ To je trenutak prevladavanja neodlučnosti pred konačnim zauzimanjem, odnosno trenutak otkrivanja zvanja, što je od najveće važnosti, jer «otkriti zvanje i odgovoriti na nj znači pronaći u vjerniku onu stijenu na kojoj je napisano vlastito ime (usp. Otk 2, 17 - 18) ili vratiti se izvorima čovjekova 'ja' .»¹¹⁹

118 NZNE, str. 37.

119 NZNE, str. 37.

ZAKLJUČAK

Ovim smo izlaganjem ukratko prikazali glavne smjernice općeg Crkvenog učiteljstva o pastoralu zvanja u mjesnim Crkvama na temelju tri za ovu temu relevantna crkvena dokumenta: Apostolske pobudnice Ivana Pavla II. *Pastores dabo vobis* te dokumenata Papinskih djela za crkvena zvanja *Razvoji pastoralna zvanja u partikularnim Crkvama* i *Nova zvanja za novu Europu*.

Apostolskom je pobudnicom, koja daje prikaz svećeničke izgradnje pred izazovima kraja drugog tisućljeća, obuhvaćajući narav, poslanje i duhovnost ministerijalnog svećeništva, Crkveno učiteljstvo naglasilo kako one trajne oznake izgradnje, u smislu poziva na življenje jedinog i trajnog Kristova svećeništva, tako i one koje trebaju odgovarati zahtjevima i oznakama današnjice (trećeg tisućljeća). U tom smislu pobudnica naglašava važnost poznavanja stvarnog stanja situacije te sposobnost tumačenja povijesnih prilika u svjetlu i snazi evanđelja, s ciljem uspješne evangelizacije današnjeg svijeta. Polazeći od naravi i poslanja ministerijalnog svećeništva, koje se temelji u osobi Isusa Krista, i u njemu u povezanosti s Crkvom kao otajstvom - zajedništvom - poslanjem, pobudnica kao prvotni pastoralni zadatak nove evangelizacije ističe svećenikovu korjenitu i cjelovitu uronjenost u Kristovo otajstvo, te pastoral koji treba biti obilježen dubokim zajedništvom s crkvenim ustrojstvom i otvoren plodnoj suradnji s vjernicima laicima. Da bi se taj zadatak mogao ostvariti, potrebna je duboka duhovna izgradnja svećenika, napose svećeničkih kandidata, koja se temelji na pozivu na svetost. Prvotnu odgovornost za svećenički poziv u pastoralu Crkve imaju biskupi mjesnih Crkava, u zajedništvu sa svojim svećenstvom, a potom kršćanske obitelji te svi vjernici laici koji na bilo koji način doprinose pastoralu svećeničkih zvanja. Trajna izgradnja svećeničkih kandidata za potrebe nove evangelizacije, kako naglašava postkoncilski Crkva, mora prije svega sadržavati općeljudsku, a zatim duhovnu i intelektualnu dimenziju.

Dokument Papinskog djela za crkvena zvanja *Razvoji pastoralna zvanja u partikularnim Crkvama* donosi nove programske smjer-

nice za jedinstven pastoral zvanja u Crkvi koji se treba temeljiti na teologiji zvanja, usklađenoj s ekleziologijom Drugog vatikanskog sabora. Uočena je potreba uključivanja pastoral zvanja u cjelinu redovnog pastoral mjesne Crkve, napose u katehezu, pastoral mladih i pastoral obitelji.

Polazeći od konkretne situacije u kojoj se danas nalazi Crkva u Europi, završni dokument Kongresa o zvanjima za svećeništvo i posvećeni život u Europi *Nova zvanja za novu Europu* ističe snažnu potrebu novog govora o pozivu i zvanjima, kao i o kulturi i pastoralu zvanja. Crkva u današnjoj Europi, mjestu bez čvrstih duhovnih uporišta i s naglašenim modelom “čovjeka bez zvanja”, osjeća snažnu potrebu produbljivanja teologije zvanja i njezine povezanosti s pastoralom zvanja, temeljenom na Kristovoj pedagogiji ljubavi.

Naposljetku, govor o pastoralu zvanja govor je o nadi. Nada je ona nit koja povezuje sve dokumente kongresa. Riječ je o dahu apsolutno potrebnom u poslanju Crkve, a napose u pastoralu zvanja, koji treba obnoviti u svima koji na bilo koji način “služe životu usred novih naraštaja.”

CHURCH PASTORAL TEACHING IN LOCAL CHURCHES

The author basis his exhibit on the teaching of the Second Vatican Council, and analyses thoroughly the following three most important documents that the Church Teaching issued in post council times: Apostolic exhortation of John Paul II, *Pastores dabo vobis*, the document of the Pope's work for ecclesiastical professions *Development of pastoral profession in particular Churches and New professions for New Europe*. By Apostolic exhortation the Church teaching has pointed out the long lasting indications of formation, in the sense of the call to live in one everlasting Christ priesthood, and those which should respond to requests and indications of the world today. It expresses the importance of knowledge of a real situation and capability to explain historical circumstances in the light and power of Gospel, with the aim of successful evangelism of the world today. It shows the need for deep spiritual formation of priests, especially priest candidates, which is based on the call for sanctity. The author analyses all responsibilities which bishops and priesthood of local churches have, but also Christian families and all believer laymen who help in every way to the pastoral of ecclesiastical professions. The long lasting formation of ecclesiastical candidates for new evangelism must first of all have human, and then spiritual and intellectual dimension. It is exposed to the necessity of accurate theology of knowledge harmonized with ecclesiology of the Second Vatican Council. We notice the necessity to insert pastoral profession in the regular pastoral of the local Church, especially in catechism, pastoral of the young and family pastoral. The Church in Europe today, a place without firm spiritual mainstay and with the emphasized model of "man without profession", feels a strong necessity to deepen the theology of profession and its link with the pastoral of profession, based on Christ's pedagogy of love.

Key words: Church teaching, evangelism, pastoral of profession, priest candidates, theology of profession and ecclesiology.